

BUDGET **GÖTEBORGS STAD** **2015**

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Förslag till budget 2015

och flerårsplaner 2016–2017 för
Göteborgs Stad

Socialdemokraterna

FRAMTIDSPARTIET

Förord

Göteborg växer och utvecklas. Vi socialdemokrater är stolta över vår stad och att så många människor vill bo, arbeta och studera här. Vi vill att staden ska fortsätta utvecklas och bli ännu bättre för fler. Och vi är en god bit på väg. Hela 92 procent av göteborgarna är nöjda med sin stad (Handelskammaren/Sifo). Och 90 procent av göteborgarna skulle rekommendera andra att flytta hit (Svenskt kvalitetsindex). Men vi vet att det finns förbättringsområden. Skolan måste bli mer jämlik och fler elever måste nå upp till målen. Vi behöver anställa personal inom omsorgen. Och vi måste öka byggtakten.

Med en socialdemokratiskt ledd regering blir detta möjligt. De senaste årens skattesänkningar har dränerat den kommunala ekonomin. Kostnader för arbetslöshet och sjukskrivningar har vältrats över på kommunen genom att såväl arbetsmarknadspolitiken blivit passiv som att utförsäkringarna leder till att sjuka tvingas leva på försörjningsstöd. Detta är inte framtidens politik. Detta är ett land där någonting har gått sönder.

Vi kompromissar inte när det gäller framtidens arbeten. För oss är ett avtal ett avtal. Vi lovar att hålla ihop det Västsvenska paketet i sin helhet och inte riskera de nödvändiga infrastruktursatsningar som redan är på gång. Västsvenska paketet är en satsning på tåg, vägar, nya förbindelser till Hisingen och kollektivtrafik. Med rätt infrastruktur på plats kan Göteborg växa in i framtiden. Vi kan erbjuda försörjning och bostad åt dem som vill bo här och de som hellre vill, eller måste pendla, kan göra det med smarta, gröna transporter.

Göteborg är delvis en delad stad. Vissa stadsdelar är mycket välmående medan andra dras med strukturell arbetslöshet och sämre folkhälsa. Effekterna av detta visar Göteborgs Stads kartläggning som är en variant av WHO:s rapport "Closing the Gap". Rapporten visar tydligt på stora skillnader i hälsa inom staden. Det kan vi förändra. Med en aktiv arbetsmarknadspolitik på nationell nivå tillsammans med 90-dagarsgarantin kommer ingen ung gå utan sysselsättning längre än 90-dagar. Detta kommer vi genomföra i Göteborg om landet får en socialdemokratiskt ledd regering.

Det finns ett stort investeringsbehov i Göteborg och många nationella osäkerhetsfaktorer. Med en socialdemokratiskt ledd regering kommer utrymmet för investeringar att öka. Ett ansvarsfullt sätt att säkra Göteborgs ekonomi är att lägga en ettårig investeringsbudget för 2015. Den nya majoriteten kommer att lägga en investeringsplan för mandatperioden.

Göteborgarna är det mest värdefulla staden har. Alla kommunens verksamheter är till för göteborgarna. Vi tar ansvaret för dagens och morgondagens invånare – med en politik grundad i hållbarhet och med det jämlika och solidariska samhället som mål vill vi leda staden in i framtiden.

Innehåll

Ledning och styrning	6
Analys i tre dimensioner.....	9
Sociala dimensionen	9
Ekologiska dimensionen.....	12
Ekonomiska dimensionen.....	15
Mål och inriktning.....	19
En stad för alla.....	19
Barn och unga	25
Äldre göteborgare	31
Miljö och stadsutveckling	34
Arbete och näringsliv	42
Kultur	47
Personal	49
Ekonomi	52

Ledning och styrning

Budgeten är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning ange kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Planer, program, riktlinjer och policies som kommunfullmäktige har antagit ska följas och genomföras men är underordnade budgeten.

Det har visat sig vara svårt att nå hög måluppfyllelse för flera av de prioriterade mål som fullmäktige beslutat om. Budgetprocessen har därför justerats utifrån effektivitet, ökad dialog och kommunikation.

Vi socialdemokrater vill under kommande mandatperiod förändra vårt uppföljningsarbete så att nämnderna får större lokalt ansvar att arbeta och följa upp mål och uppdrag och övrigt kvalitetsarbetet. Från centralt håll kommer vi att markant minska antalet uppföljningstillfällen på de prioriterade målen, detta för att undvika att verksamheterna mäter samma sak. När det gäller de uppdrag som finns i budgeten så förutsätts det att dessa uppnås och istället sker rapporter med avvikelserapportering en gång per år. Med den förändringen kan mer utrymme skapas för analys och förändringsarbete före nästa uppföljningstillfälle.

Budgeten är förändringsinriktad och analysen visar huvuddragen av vad socialdemokraterna anser behöver förändras i verksamheterna. Många verksamheter nämns inte i budgeten men är viktiga och ska fortsätta bedrivas och utvecklas om inte annat anges. Analysen ska underlätta dialogen med förvaltningarna och bolagen om hur framförallt de prioriterade målen kan uppnås på bästa sätt.

De prioriterade målen ska följas upp. Inriktningarna anger de strategier och arbetssätt som vi bedömer väsentligt bidrar till måluppfyllelse för de prioriterade målen. Även andra effektiva sätt att nå de prioriterade målen kan utvecklas. Inriktningarna ska följas upp med avseende på de prioriterade målen. I de fall mål saknas eller inriktningarna inte är direkt knutna till målet/målen på området följs inriktningarna upp utifrån de politiska ambitionerna. Uppdragen ska vara genomförda 2015 om inte annat anges.

Samordning av kommungemensamma mål

Varje nämnd och styrelse ansvarar för att uppnå sin del av fullmäktiges prioriterade mål och för att värdera hur de påverkar den egna verksamheten. Nämnder och styrelser ska utifrån ett hela-staden-perspektiv samverka i arbetet med kommunfullmäktiges budget och prioriterade mål. För de prioriterade mål som kräver mer strukturerad samordning utser kommunstyrelsen en nämnd eller styrelse till processägare med befogenhet att samla aktuella nämnder och styrelser. Processägaren har en samordnande, uppföljande och ledande roll för att nå målet men kan aldrig ta över ansvaret för respektive nämnd eller styrelses budgetarbete.

Nämndernas och styrelsernas arbete med budget/affärsplan

2014 är valår och det påverkar processen kring nämnder och bolags mål- och inriktningsdokument. För att få en så effektiv process som möjligt kommer majoriteten att återkomma med hanteringen av mål- och inriktningsdokumenten.

I dessa dokument ska nämnderna och styrelserna ska i första hand bryta ner fullmäktiges prioriterade mål och inriktningar och anpassa dem till sina verksamheter för att bidra till god måloppfyllelse i ett hela-staden-perspektiv. Därefter kan de göra de ytterligare prioriteringar och formuleringar utifrån den egna verksamhetens förutsättningar.

I inriktningsdokument ska tydligt framgå hur de prioriterade målen ska uppnås och vilka processägare man avser att samverka och föra dialog med för att nå måloppfyllelse. Sedan ska nämnderna/styrelserna delegera utarbetandet av budgetförslag/affärsplan till förvaltningen/bolaget. Förslaget ska baseras på inriktningsdokumentet och innehålla konkreta och kvantifierbara mål samt beskriva hur målen ska nås. Även här ska anges hur förvaltningen avser att samverka och föra dialog med processägare, berörda förvaltningar och bolag.

Budgetförslaget/affärsplanen behandlas och beslutas av nämnden/styrelsen och blir länken mellan politik och förvaltning, även om det formella ansvaret alltid ligger hos nämnden/styrelsen. Ansvaret för framtagande och beslut av inriktningsdokumentet kan inte delegeras.

Uppföljning och rapportering

Varje nämnd och styrelse ansvarar för uppföljning av dels den egna verksamhetens uppdrag som beskrivs i reglemente respektive ägardirektiv och dels kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Rapporteringen sker till kommun-

styrelsen och kommunfullmäktige och ska ske utifrån risk och väsentlighet vilket innebär att det i första hand är särskilt viktiga resultat, utvecklingsområden och händelser som ska rapporteras. Rapporteringen ska innehålla viktiga mätresultat men framförallt analyser, slutsatser och kommentarer som förklarar resultatet och vad det betyder för den egna verksamheten och Göteborgs Stad som helhet.

Göteborgs Stad har omfattande uppföljningsprocesser. Flertalet verksamheter har dessutom parallella utvärderingar och uppföljningar som utförs av statliga myndigheter. Socialdemokraterna vill under den kommande mandatperioden minska den administrativa bördan. Därför kommer en översyn och prioritering av utvärderingar och uppföljningar att genomföras inom vissa verksamheter. De utvärderingar och uppföljningar som görs ska göras med fokus på hur staden bäst ser till invånarnas behov.

För att öka de prioriterade målens måluppfyllelse och öka tydligheten om vad som ska följas upp ska en tydligare dialog mellan nämnder/styrelser och förvaltningsarna/bolagen hållas.

Analys i tre dimensioner

Socialdemokraterna vill under mandatperioden göra Göteborg till en mer solidarisk och hållbar stad där alla möjlighet att påverka och styra sina liv. Utgångspunkten för budgeten är en nulägesanalys gjord utifrån de tre hållbarhetsdimensionerna: den sociala, den ekologiska och den ekonomiska dimensionen.

Dessa tre hänger samman. En hållbar tillväxt leder till en hög sysselsättning som ger ekonomiskt utrymme. Detta krävs för att finansiera både en välfärdspolitik med högt ställda ambitioner och de gemensamma investeringar som fordras för omställningen till ett ekologiskt hållbart kretsloppssamhälle. Om inte ekonomiska framgångar är ekologiskt hållbara så kommer de förr eller senare vändas till sin motsats. Samtidigt är uthållighet i den ekonomiska utvecklingen en förutsättning för full mobilisering av vårt samhälles mänskliga resurser.

Staden måste fortsätta arbetet med kvalitetsfrågorna. Kvaliteten på stadens verksamheter måste vara i fokus. För att komma dithän krävs ett samlat och offensivt grepp. Medborgarna har rätt att veta om deras verksamheter håller en hög kvalitet.

Kvalitetsutveckling är såväl av strategisk betydelse som avgörande för att offentliga medel används rätt och effektivt. Staden behöver mer systematiskt och samordnat arbete för kvalitetsledning och verksamhetsutveckling som leder till rätt insatser med en god uppföljning och utvärdering. Medborgar- och brukarinflytandet måste bli mer naturliga delar av ordinarie verksamhet och ses som en viktig del av kvalitetsutvecklingen.

Sociala dimensionen

Göteborg växer och befolkningen väntas öka med uppemot tio procent, alltså nära 50 000 personer till 2020. Ökad täthet och mångfald främjar diversifiering, specialisering och kunskapsutveckling. Det ökar förädlingsvärden och inkomster. Den årliga reella tillväxten i lönesumma var tre procent i Göteborg i åren 2000-2011, att jämföra med 2,4 procent i riket och 2,6 procent i Stockholm. Men parallellt med att inkomsterna totalt sett har ökat och de flesta fått det bättre har också inkomstskillnaderna vuxit.

Jämfört med början av 1990-talet har inkomstskillnaderna mer än fördubblats mellan de fattigaste och de rikaste delarna i Göteborg. Sedan 2007 har antalet hushåll i långvarigt beroende av försörjningsstöd gått från drygt 5 000 till knappt 10 000. Anledningen är delvis en överströmning från sjukförsäkringen som en följd av regeringspolitiken, men också att barriärerna till arbetsmarknaden har blivit högre med ökad långtidsarbetslöshet och att färre har a-kassa.

Det var inte fel av Moderaterna att fästa uppmärksamhet på det växande utanförskapet. Men idag är det tydligt att deras politik för att motverka detta inte fungerar. Göteborg är inte, som det ibland sägs, ”den mest segregerade staden i landet eller i norra Europa”. Inkomstskillnader och etnisk segregation i boende och arbete är lite mindre här än i Stockholm - och vi har en bit kvar till klyftorna i EU:s andra storstäder. Men den internationella trenden av tilltagande ojämlikhet slår igenom även här.

Utbildningskrav för anställning fortsätter att öka. Mellan åren 2000 och 2020 beräknas efterfrågan på arbetskraft med eftergymnasial utbildning stiga med 75 procent i Västsverige, på samma gång som efterfrågan på individer utan gymnasieutbildning halveras. Samtidigt faller svenska elevers resultat i internationell jämförelse. Andelen femtonåringar som i OECD:s PISA-studie visade sig sakna funktionell läsförmåga var nio procent år 2003, 18 procent år 2009 och 23 procent år 2012. Det är ett haveri för den nationella utbildningspolitiken. Siffrorna gäller riket, men det finns ingen anledning att anta att det skulle vara annorlunda här. Andelen 20-åringar med fullföljd gymnasieutbildning i Göteborg är i nivå med riket och Stockholm. Det betyder att tre av tio saknar fullständigt gymnasiebetyg.

Vi menar att förklaringen är ökade klyftor i samhället. Det har gett upphov till sociala miljöer som ger barn sämre förutsättningar att svara mot skolans krav. I kombination med skolsystemets uppsplittring har det lett till ökade kontroll- och dokumentationskrav från staten. Det blir detaljreglerande och lämnar litet utrymme för lärarnas professionella autonomi med negativa följder för undervisningens kvalitet. Den lokala skolan behöver mindre styrande kontroll utifrån och mer stöd för att ge eleverna förutsättningar att klara utbildning och arbete genom hela livet. Trenderna av ökad efterfrågan på utbildad arbetskraft och försämrade skolresultat leder till rekryteringssvårigheter i arbetslivet. I andra delar av landet och i stora EU-länder börjar befolkningen i yrkesaktiv ålder minska. Skärpt konkurrens om arbetskraft inom och över gränserna kan antas leda till löneglidning och överhettning på delar av arbetsmarknaden. Sannolikt möter penningpolitiken det med räntor som dämpar sysselsättningen främst för lågutbildade. Vi är på väg in i ett läge av tilltagande brist på efterfrågad arbetskraft samtidigt som arbetslösheten förblir på en hög nivå och många anses utbytbara med otrygga anställningsvillkor. Marknadskrafterna ökar inkomstskillnaderna.

Barn har olika förutsättningar att klara skola och sedan yrkesliv på grund av de skillnader och orättvisor som finns i samhället. Men samhället kan göra skillnad. Det handlar om tidiga insatser med föräldrastöd och förskola, men även om grundskolans kapacitet att träna barnens verbala och kognitiva förmågor. Staden har ett starkt barnperspektiv men mer återstår att göra – framför allt med föräldrastödet, grundskolan och insatser mot barnfattigdom.

Ungdomsarbetslösheten är något lägre i Göteborg än i riket. Men gruppen unga som varken studerar eller arbetar växer. Bryter vi ner riksdatabaser handlar det om cirka var tionde person i åldern 16 till 29 år i staden. En tredjedel är födda utomlands och flertalet saknar fullständiga gymnasiebetyg. Om utvecklingen följer PISA-resultaten kan vi vänta att gruppen unga vuxna som varken arbetar eller studerar fortsätter att öka.

Det är en högriskgrupp för fattigdom, psykisk och somatisk ohälsa, missbruk och brottslighet. Samhällets insatser för unga vuxna behöver samordnas och intensifieras, men avgörande för den sociala hållbarheten på sikt är tidiga, förebyggande insatser. Även här behövs mer samordning mellan olika huvudmän. Om de internationella tendenserna till ökad narkotikaliberalism får genomslag i Göteborg förvärras situationen. Polisens möjligheter att bekämpa illegal vapenhantering behöver öka.

Flyktinginvandringen tilltar. Trauman från krig i förening med ekonomisk utsatthet, trångboddhet och lång etableringstid i arbetslivet medför betydande sociala risker. Resultaten i PISA påverkas bara marginellt om man undantar elever med immigrantbakgrund, men koncentrationen av nyanlända elever till ett mindre antal skolor i resurssvaga områden har negativ inverkan både på mottagningen och på den allmänna studiemiljön vid dessa skolor. Insatser för att motverka segregationen bör inrikta sig på sociala faktorer och inte etnicitet. Det handlar om sjukvård, utbildning, bostäder och arbete. De mest segregerade delarna av Göteborg är de där det mer eller mindre enbart bor personer med svensk härkomst.

Hemlöshetsproblematiken är komplex där både bostadsbrist och sociala och individuella faktorer spelar roll. Vad vi kan se i Göteborg är att antalet unga hemlösa har ökat.

Även antalet fattiga EU-medborgare i staden ökar. Det är dels romer från Rumänien och Bulgarien, dels arbetssökande från medelhavsländer med hög arbetslöshet. Romer kommer familjevis och har ofta med sig barn. Under år 2013 började gatutiggandet spridas till områden utanför centrala staden. Kommunen kan stödja frivilligorganisationer för akuta insatser för att lindra nöd, men immigrationspolitiken är både EU:s och statens ansvar. Missförhållanden i hemländerna måste angripas på EU-nivå.

Andelen äldre växer långsammare hos oss än i riket. En väl utbyggd äldreomsorg av god kvalitet är viktig både för de äldres välbefinnande och för att inte omsorger ska vältras över på anhöriga. Detta ökar ojämlikheten då det främst är kvinnor som vårdar anhöriga. Behov av nya mellanformer av äldreboende ökar.

För de flesta är Göteborg en bra stad att leva i – men den sociala dimensionen blir allt mer tudelad. Vi ser med glädje växande skikt med hög utbildning, stark ställning i arbetslivet, bra inkomster, utmärkt hälsa och barn med goda livschanser. Nära 60 procent av göteborgarna mellan 25 och 35 år har eftergymnasial utbildning. Men vi ser också växande skikt med låg utbildning, otrygga anställningsförhållanden, hög arbetslöshet, små inkomster, dålig hälsa och många unga som skolan misslyckas med. Denna tilltagande polarisering är det största hotet mot den sociala hållbarheten i staden med negativa konsekvenser för alla göteborgare.

Göteborg blir på alla sätt en rikare och bättre stad att leva i om vi kan ta tillvara och utveckla samhällets alla mänskliga resurser. Det kräver en regeringspolitik med denna inriktning – men även kommunpolitiken spelar roll. Mycket gör vi nog rätt i Göteborg – men mer behövs för ökad jämlikhet och för att hela staden ska blomstra.

Ekologiska dimensionen

Klimatfrågan är en av vår tids allra största ödesfrågor. Göteborg är ingen isolerad ö och behöver anpassas till ett framtida klimat med högre hav och ökade regnmängder. Göteborg därför ska vara med och driva utvecklingen och ha ambitionen att bli en av de mest progressiva städerna i klimatomställningen.

Utsläppen varierar kraftigt, till exempel på grund av klass/socioekonomiska faktorer, kön och livsstil. Omställning av Göteborgssamhället i en hållbar riktning är en utmaning, men också en möjlighet. Mycket är på rätt väg. Miljöprogrammet bidrar till att miljökvalitetsmålen ska kunna uppfyllas. Samt pekar stadens miljörapport att för att minska utsläppen av växthusgaser till en hållbar och rättvis nivå till 2050 krävs ytterligare åtgärder. För att nå det långsiktiga klimatmålet krävs en omställning som innebär också förändringar av vårt samhälle och hur vi lever.

En rad av viktiga och strategiska dokument har arbetats fram eller håller på att ta form – miljöprogram, klimatstrategi, energiplan, kemikalieplan och åtgärdsprogram för buller. Hädanefter behöver dessa strategier samordnas för att styra stadens klimatarbete i en långsiktig hållbar riktning samt ta ett helhetsgrepp om klimatpåverkan.

Det är attraktivt att bo, leva och studera i Göteborg. Befolkningen växer allt snabbare men bostadsbyggandet håller inte jämna steg med utvecklingen. Därför måste staden höja ambitionen för bostadsbyggandet. Allmännyttan spelar en viktig roll för att få igång nyproduktionen. En gemensam målbild och problemställning för framtidens boende är nödvändig. Översynen av stadens kommunala bostadsbolag kan ge goda förutsättningar att skapa en mer renodlad organisation och en stadsövergripande strategi för bostadsbyggandet.

I takt med att Göteborg växer ställs allt mer höga krav på en systematisk och långsiktig dialog med medborgarna för att skapa en gemensam bild och förståelse för bebyggelsen. En medborgardialog bör ses mer som ”en kultur” än ett redskap. Den kräver också andra arenor, både fysiska och digitala för att hantera nya frågor som uppstår i en långsiktig planering. En medborgardialog bör ses som en ständig rörelse och hanteras tidigt och kontinuerligt.

Segregationen är en av Göteborgs största utmaningar. Den skapar orättvisor och klasskillnader. Det krävs att alla nämnder, styrelser och bolag tar sitt ansvar för att motverka den. Genom att skapa förutsättningar för ökad livskvalitet med fler attraktiva, blandade och hållbara bostadsområden som lockar breda grupper av hushåll, kan staden bidra till att bryta bostadssegregationen och skapa ökad sammanhållning i samhället. Upprustningen och förnyelsen av husen i 50-, 60- och 70-talets bostadsområden är en viktig del liksom att öka variationen av olika upplåtelse- och boendeformer i såväl nya som befintliga bostadsområden. Både Göteborg och övriga Sverige står inför stora behov av omfattande renoveringar och energieffektivisering i dessa områden. Det är i dagsläget svårt att både renovera och energieffektivisera utan att kostnaden blir allt för hög. Det saknas i dagsläget statligt stöd för den här typen av nödvändiga investeringar. Den borgerliga regeringens klimatpolitik har hållit tillbaka energiomställningen och energieffektiviseringen i bostadssektorn.

Utbyggnadsplaneringen, trafikstrategin och grönstrategin lägger gemensamt grunden på vägen till att skapa en mer socialt sammanhållen, tät och urban stad. En smart och klok förtätning bygger en bättre stad. Det gröna i staden är en förutsättning för stadens attraktivitet, biologiska mångfald och dess ekosystem. Särskilt viktigt är det för barn och gamla att ha tillgång till naturen. En hållbar stad har stadsliv, rikt växt- och djurliv och ekosystemtjänster. För att detta ska bli en realitet och i förlängningen en hållbar stad krävs samarbete och samverkan i stadsutvecklingsprocessen.

Bostadsbehovet behöver också ses i ett regionalt perspektiv. Det behövs en bättre dialog och analys med kranskommunerna för att öka byggandet i kollektivtrafiknära lägen utanför Göteborg samt skapa en gemensam arbetsmarknad i en sammanhållen region.

Satsningarna inom Västsvenska paketet med trängselskatten har bidragit till ett positivt och historiskt trendbrott. Kollektivtrafiken har ökat med uppemot 20 procent. Cykeltrafiken har ökat med 22 procent. En så stor ökning på cyklandet har aldrig uppmätts tidigare. I väntan på det nya cykelprogrammet finns goda förutsättningar för Göteborg att lägga i högre växel för en bli en ännu bättre cykelstad. Trots förbättringen av luftkvaliteten till följd av trängselskatten har vi

fortfarande svårt att klara miljökvalitetsnormen för kvävedioxid på alla platser i Göteborg.

Fordonsindustrin är stark i Göteborg och i Västsverige och en tillgång och nyckelspelare för att minska den påverkan vi människor gör på klimatet. Med Göteborgs universitet, Chalmers och forskningscentrum som Mistra Urban Futures är möjligheterna goda att innovationer och framtidens lösningar finns just här. Det är tydligt att den ekologiska hållbarheten är en utmaning, men också en möjlighet. Det är därför vi socialdemokrater genom samarbete och investeringar vill bereda väg för framtidens miljövänliga lösningar och exportframgångar redan idag.

Göteborg är världsbäst på barnsäkerhet i trafiken, men utvecklingen måste fortsätta för att ytterligare minska riskerna och bejaka barnperspektivet.

Tillståndet för den biologiska mångfalden visar en negativ utveckling. Det är angeläget att arbetet för att hejda förlusten av arter, naturtyper och ekosystemtjänster intensifieras.

Det finns en positiv trend i stadens verksamheter som pekar på att insamlingen av mat har ökat och avfallsmängderna har minskat. Staden ska vara en förebild i avfallsarbetet och motivera medborgarna att resurshushålla med sitt avfall. Omställningen till ett hållbart kretsloppssamhälle måste få genomslag också i göteborgarnas vardag, livsstilar och konsumtionsmönster. Det är också en fråga om hur företag och organisationer agerar för att förändra och utveckla produktionsmönster.

Vår konsumtion blir alltmer avgörande för möjligheten att nå social hållbarhet. Staden ska ta sitt ansvar där vi har möjligheten att påverka men också skapa förutsättningar för andra att verkligen bidra till den hållbara staden. Det handlar om att underlätta för medborgarna att göra de val som skänker tillfredsställelsen av att veta att man gör vad man kan för att säkra förutsättningarna för ett gott liv också för kommande generationer och vårt gemensamma ansvar för framtiden.

Ekonomiska dimensionen

I undersökningen World Knowledge Competitiveness Index (WKCI) från 2013 rankas Göteborgsregionen som en av världens mest konkurrenskraftiga regioner och hamnar på plats 35 i konkurrens med över 500 regioner världen över. I jämförelse med andra regioner i Europa hamnar Göteborgsregionen på elfte plats. Med Skandinaviens största hamn är Göteborg en port mot världen och ett centrum för utrikeshandel, exportindustri och logistik. En stor del av Skandinaviens företags- och industrikapacitet finns inom 50 mils avstånd. Och det är en av Göteborgs konkurrensfördelar att fartygen i Göteborgs Hamn kan fyllas med lika många varor ut som de har med sig till staden.

En infrastruktur som möjliggör snabba och hållbara transporter samt effektiv logistikhantering av gods är en avgörande fråga för hela regionens framtid. Västsvenska paketet är en förutsättning för att få den uthålliga tillväxt som Göteborgsregionen eftersträvar. Arbetet med paketet är inlett och det innebär att arbetsmarknadsregionen kommer att växa på ett positivt sätt. Även om Göteborgsregionens konkurrenskraft är stark tack vare ett högteknologiskt näringsliv, betydande handel med omvärlden och välutbildad arbetskraft, så har regionen relativt få invånare för att vara en storstadsregion. Den utbyggnad av infrastrukturen och kollektivtrafiken som sker minskar avstånden och möjliggör en växande arbetsmarknadsregion kring Göteborg. En utbyggd infrastruktur med snabba förbindelser till regionerna kring Oslo och Öresund skulle både kunna öka tillgängligheten till den globala marknaden och knyta samman de åtta miljoner människor som bor i och mellan regionerna till en skandinavisk arbetsmarknadsregion.

Staden driver tillsammans med Chalmers, Göteborgs universitet, Västra Götalandsregionen och Västsvenska Handelskammaren fem styrkeområden som visar Västsveriges styrkor: hållbar stadsplanering, hållbara transportlösningar, grön kemi och biobaserade produkter, Life Science samt marin miljö och marin sektor. Områdena har etablerats i stadens organisation och samarbetet med regionen och universiteten utvecklas. Satsningen görs i ett globalt perspektiv och företag inom områdena ska ges goda praktiska förutsättningar i staden. Genom att staden, näringslivet och akademien samverkar i Göteborg skapas unika möjligheter att testa bärkraften och samhällsnyttan med ny teknik, vilket skapar bättre förutsättningar för företags- och produktutveckling. Göteborgs stadsrum blir därmed en innovationsarena som tillvaratar och ökar utvecklingskraften i forskning och näringsliv. Hemtjänsten använder sig av elbilar, inom några år kommer det finnas självkörande bilar på våra gator och samtidigt kommer helt tysta, hundra procent eldrivna bussar att öppna upp för möjligheter som till exempel hållplatser inomhus.

När omvärlden förändras snabbare blir förändringsbenägenhet och innovationskapacitet i näringslivet viktigare. Kreativiteten spelar en allt större roll i näringslivets utveckling och är inte bara central i fysisk produktutveckling, utan också för tjänste-, process- och organisationsutveckling. Att skapa en kreativ stad med rikt kulturutbud, mötesarenor och en inkluderande atmosfär är viktiga faktorer för att attrahera och behålla dessa kompetenser.

Stadens 400-årsjubileum år 2021 närmar sig och en rad förändringsprojekt för att göra Göteborg till en ännu bättre stad att leva i är i full gång. Ytterligare förändringsprojekt är under utveckling eller ligger i startgroparna. Tillsammans med göteborgarna blir 2021 mer än ett jubileum: ett sätt att i dialog utveckla Göteborg till en ännu bättre stad att leva, bo i och besöka.

Stadens bemötande av alla företag behöver fortsätta förbättras. De så kallade Insiktsundersökningarna, som mäter kommuners företagsklimat, visar att stadens arbete med att förbättra företagsbemötandet har börjat ge resultat, men att det behöver fortsätta utvecklas.

Näringslivsklimatet i staden behöver fortsätta förbättras och ett tydligare samarbete behövs också med näringslivet för en mer hållbar stad. Inte minst klimat- och integrationsfrågorna ställer krav på gemensamma lösningar och nytänkande. Göteborg blev 2013 den första aktören i Norden att ge ut gröna obligationer enligt Världsbankens regelverk. På så sätt kan staden finansiera miljöinvesteringar inom exempelvis avfallshantering, kollektivtrafik och vattenförsörjning till nytta för både staden och investerare. Gröna jobb ska inte ses som något som skapas vid sidan om ordinarie arbetsmarknad utan handlar om hur hela arbetsmarknaden kan bli grön genom en hållbar omställning.

Värderingar om hållbar utveckling är på frammarsch och allt fler engagerar sig i förändringsarbete utifrån hållbarhetsaspekter och socialt ansvar. Informations- och sociala medier används som plattformar för att samutnyttja kunskap, resurser, varor och tjänster. Genom denna utveckling av en delandets ekonomi kan tillgångar bli billigare, tillgängliga för fler samt medföra mindre miljö- och klimatpåverkan än tidigare. Staden kan stödja utvecklingen av mer resurseffektiva och miljövänliga lösningar.

Regionens näringsliv präglas av mångfald. I Göteborg finns i dag ca 750 olika branscher, motsvarande siffra i London är ca 1 000. Många branscher har dock för få företag.

Fler hållbara och konkurrenskraftiga företag behövs. Unga och kvinnors företagande är särskilt viktigt för en positiv utveckling av företagsamheten framöver.

Här spelar Ung Företagsamhet och stadens engagemang med dem en viktig roll. För en växande arbetsmarknad krävs fler företag och ungas entreprenörskap är av nycklarna.

Trots att Göteborgsregionen är en stark tillväxt- och arbetsmarknadsregion med ett mångsidigt näringsliv så präglas regionen också av en hög arbetslöshet. Alltför många människor står utanför arbetsmarknaden samtidigt som det finns rekryteringsbehov inom både näringsliv och inom kommunala verksamheter, såsom förskolan och äldreomsorgen. Vi ser detta som ett tecken på allvarliga brister i matchningen mellan de människor som skulle kunna arbeta och de behov av nya medarbetare som finns, både inom företag och offentliga verksamheter. Arbetsmarknadspolitikerna är ett statligt ansvar men vi menar att vi som kommun måste spela en aktiv roll och göra vad vi kan för att underlätta för människor att komma i arbete, bland annat genom att underlätta matchningen på den lokala arbetsmarknaden.

Den utvecklingsfond som inrättats är ett verktyg för att möjliggöra en socialt långsiktig hållbarhet över konjunkturcyklerna. Staden växer och nästkommande decennium kommer kräva investeringar. Nya bostäder, nya vägar och spår, nya skolor, fler äldreboenden men också platser för umgänge och idrott. Dessutom måste mycket av det som staden byggde under 50-, 60- och 70-talet renoveras. Trots allt detta är det viktigt att de investeringar vi gör inte innebär en låneskuld till våra barn och barnbarn. Vi måste göra dessa investeringar med fokus på välfärden och se till att stadens samtliga verksamheter har samma prioriteringar. Den ökade ägarstyrningen av stadens bolags som fullmäktige beslutat om kommer att vara ett verktyg för att genomföra utvecklingen på bästa tänkbara sätt.

På grund av en strukturell diskriminering på arbetsmarknaden så speglar inte vår stads personalsammansättning befolkningsstrukturen i Göteborg. Vi har som arbetsgivare en skyldighet och ansvar att förändra detta.

Fler än någonsin besöker destinationen Göteborg. Antalet gästnätter på hotell och vandrarhem har ökat de senaste tjugo åren. Men med en allt hårdare konkurrens inom besöksnäringen måste staden ha tydliga strategier för att både utveckla dagens evenemang och finna morgondagens. Som en kustnära, stor småstad med ren luft kan Göteborg profileras som en grön turiststad med spännande evenemang, god tillgänglighet och bra boenden. Evenemang och events behöver spridas mer så inte allt händer i stadskärnan. Fler gratisarrangemang ger staden liv och öppnar för fler besökare. Stadens utbud och förutsättningar gör det också möjligt att turista i sin egen stad. Många unga får idag sina första jobb inom kultur och turism och det är därför viktigt att underlätta för de branscherna.

Kulturen har ett eget värde och är dessutom en viktig drivkraft för ett demokratiskt och hållbart samhälle. Bland annat genom att den kan ge möjlighet för alla att uttrycka sig. Kulturlivet i Göteborg har ambitionen att vara inkluderande för alla, oavsett sociala, ekonomiska eller fysiska förutsättningar men tillgängligheten och deltagandet behöver ändå öka.

Kultursektorn är en växande näring som berikar hela staden. Här finns en stor potential för invånarnas kreativitet och stadens aktörer att utveckla kulturen som investering och destination. Fler kulturstråk i Göteborg bör därför konkretiseras samtidigt som småskaliga lösningar och kulturinslag är viktiga för att förnya och bredda utbudet. Många evenemangs- och kulturinstitutionsbyggnader är gamla och behöver ses över inför år 2021 för att vara relevanta och intressanta även i framtiden.

De centrala kulturinstitutionerna har stor betydelse för att lyfta stadens mångsidiga kulturarv, vår samtids konstnärliga uttryck och kasta nytt ljus på våra värderingar och föreställningar. Därför finns medel för att rusta upp Konstmuseet och Sjöfartsmuseet.

Mål och inriktning

För att uppnå visionen om en hållbar stad behövs strategier och inriktningar för hur målen ska nås. Budgeten är förändringsinriktad och de prioriterade mål som anges här bedöms vara de viktigaste för 2015. Det finns många fler viktiga verksamheter inom Göteborgs Stad än de som tas upp i budgeten och de ska fortsätta bedrivas och utvecklas av stadens medarbetare.

En stad för alla

I Göteborgs Stad har vi alla människors lika värde och rättigheter som värdegrund. Sverige har anslutit sig till FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, barnkonventionen, FN:s konventioner för kvinnors rättigheter och om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Dessa rättigheter ska gälla fullt ut i Göteborg, såväl i stadens verksamheter och tjänster som i Göteborgssamhället.

Att främja livschanser och motverka sociala och hälsomässiga risker

Politiska ambitioner/motiv

Genom att främja goda livschanser och jämlika levnadsvillkor för göteborgarna stärker vi folkhälsan och samhällets hållbarhet i den sociala dimensionen. Det är en uppgift och ambition som gäller i all kommunal verksamhet. På det sociala området ska fokus i ökad grad riktas mot att förebygga problem, både genom att framgångsfaktorer främjas och riskfaktorer motverkas. Sociala missförhållanden ska så långt det vara möjligt förhindras att uppstå innan de är ett faktum som fordrar ingripande.

Prioriterade mål

- Alla göteborgare ska ha goda livschanser.
- Skillnaderna i hälsa och välbefinnande mellan olika socioekonomiska grupper och olika delar av staden ska minska.
- Antalet hushåll i långvarigt beroende av försörjningsstöd ska minska.

Uppdrag

- Tidigt förebyggande insatser ska öka när det gäller barn och unga.

En samverkansstruktur ska etableras mellan staden, regionen, staten samt företrädare för näringslivet, föreningslivet, den ideella sektorn och civilsamhället för insatser för att bereda ungdomar och unga vuxna i riskzonen vägar in i den demokratiska, sociala och produktiva samhällsgemenskapen.

Missbruk ska förebyggas och individer ska tidigt få stöd att bryta sitt beroende.

Folkhälsoarbetet i Göteborg ska utgå från stadens folkhälsoprogram och handlingsplan för alkohol-, narkotika-, dopnings-, och tobaksområdet (ANDT) 2012-2015.

Inriktningar

En individs livschanser formas i hög grad under de allra första levnadsåren. Därför ska vi systematiskt öka kunskaperna om sociala och hälsomässiga riskfaktorer och identifiera riskgrupper för att öka tidiga och förebyggande insatser. Inriktningen är att alla ska få möjlighet att utvecklas optimalt efter sina förutsättningar.

Samverkan mellan samhällsaktörer som möter barn och unga – BVC, förskolan, socialtjänsten, fritidsverksamheten, skolan, elevhälsan, primärvården, ungdomsmottagningar, BUP och polisen med flera – behöver stärkas. Insatser från olika instanser bör samordnas mot gemensamt bestämda mål. Det handlar också om att samla erfarenheter, utveckla nya mer effektiva arbetssätt och se till att dessa sprids och tillämpas såväl i den egna organisationen som över huvudmans- och myndighetsgränser. Föreningslivet, den ideella sektorn och aktörer inom det civila samhället är viktiga samarbetsparter. Mycket har gjorts, men mer behöver göras för att gjuta samman olika samhälls- och frivilliginsatser till en samverkande infrastruktur för att främja goda uppväxtvillkor för alla. Stadsdelarna i Göteborg ska utifrån sitt befolkningsansvar gå i spetsen för att driva utvecklingen i denna riktning.

Föräldrastöd spelar en viktig roll för att stärka föräldrars förutsättningar att forma familjen till en utvecklande och stimulerande miljö. Andelen föräldrar som deltar i BVC:s föräldragrupper skiljer sig stort mellan stadens olika delar – med höga täckningsgrader i resursstarka områden och låga i resurssvaga. Staden och VGR behöver samverka för att anpassa föräldrastödet till önskemål och behov hos dem som idag inte nås av det. Det finns evidensbaserade och utvärderade program som

kan drivas som förebyggande socialt arbete av stadsdelar. Aktivt uppsökande och rekryterande verksamhet bör utvecklas i områden med lågt deltagande. Staden ska i samverkan med VGR verka för att Familjecentraler etableras i alla stadsdelar med koncentration i socioekonomiskt resurssvaga områden.

Förskolan är viktig. Den lägger en god grund för senare klara skola och yrkesliv, särskilt för barn som växer upp i studieovana eller socialt utsatta miljöer. Utöver den lagstadgade allmänna förskolan med rätt till halv vistelsetid för barn till arbetslösa från det fjärde levnadsåret, erbjuder Göteborg barn till arbetslösa 25 timmar i veckan från det andra levnadsåret. Få utnyttjar detta. Det behövs en aktiv rekrytering i stadsdelarna med informationsinsatser om förskolans betydelse för barns utveckling och livschanser med särskild inriktning på familjer där en eller båda föräldrarna inte arbetar.

Det mest effektiva sättet att motverka barnfattigdom är att se till att modern förvärvsarbetar. Staden ska öka samverkan mellan socialtjänsten, vuxenutbildningen och arbetsförmedlingen med inriktning på anställningsfrämjande insatser för mödrar med hemmavarande barn i långvarigt beroende av försörjningsstöd. Ett kommunalt studiebidrag som avlöser försörjningsstödet för arbetslösa som går in i vägledad vuxenutbildning med syfte att rusta individen för anställning är ett viktigt redskap för insatser för denna målgrupp, liksom för andra i långvarigt beroende av stadens stöd för sin försörjning.

Staden anställer årligen 4 000 till 6 000 personer. I många fall handlar det om högskoleutbildade, men vi ser även att pensionsavgångar leder till stora rekryteringsbehov inom exempelvis äldreomsorgen. Med nuvarande volymer inom vård- och omsorgsprogrammet kan vi vänta svårigheter att försörja verksamheterna med utbildad personal. Vi vill att staden i samverkan med arbetsförmedlingen genomför ett systematiskt rekryterings- och utbildningsarbete bland arbetslösa för att trygga personalförsörjningen inom stadens verksamheter och minska behoven av försörjningsstöd.

Ökningen av unga vuxna med ofullständig utbildning som varken arbetar eller studerar är en tragedi på individnivå och ett allvarligt hot mot hållbarheten i den sociala dimensionen. Det behövs en bred samhällelig mobilisering för att möta detta. Vi har för avsikt att ta initiativ till en samling och samverkansstruktur mellan staden, regionen, staten samt företrädare för näringslivet, föreningslivet, den ideella sektorn och civilsamhället för innovativa och gemensamma insatser för att bereda ungdomar och unga vuxna i riskzonen vägar in i samhället och arbetslivet.

Fokus på förebyggande åtgärder och ökad samverkan såväl inom staden som med andra huvudmän ska gälla generellt inom socialtjänsten, till exempel vid insatser mot missbruk. Staden ska hålla fast vid en humanistisk och restriktiv narkotikapolitik som innebär att verka för att missbruk inte uppkommer, och om det ändå gör det, verka för att det avbryts så snabbt som möjligt.

Stadens samverkan med frivilligorganisationer och den ideella sektorn behöver öka för att möta det växande antalet fattiga EU-medborgare i staden.

Verksamheten inom socialtjänsten ska genomgående vara baserad på evidens och beprövad erfarenhet.

Mångfald, integration och nationella minoriteter

Politiska ambitioner/motiv

Göteborgs Stad värnar det öppna samhället och motverkar aktivt att människor diskrimineras på grund av kön, ålder, funktionsnedsättning, etnisk bakgrund, religiös tillhörighet, sexuell identitet eller av andra orsaker. Målet är att i stadens mångfald och blandning ge alla lika förutsättningar att förverkliga sina drömmar utan att bli kränkta, åsidosatta eller tillbakahållna. I det goda samhället ser inte den ene ner på den andre.

Göteborgs Stad värnar de nationella minoriteternas rättigheter. Det innebär att staden främjar de målsättningar som återfinns i Ramkonventionen om skydd för de nationella minoriteterna och den Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Inriktningar

Integrationsarbetet ska ha fokus på sociala förutsättningar för jämlik delaktighet i samhällslivet: det handlar i första hand om sjukvård, utbildning, bostäder och arbete.

Integrationsarbetet ska främja samhällsgemenskapen och vara öppet för nya idéer och kreativa arbetssätt. Samverkan med föreningslivet ska stärkas.

Göteborgs Stads arbetsplatser ska präglas av mångfald, jämställdhet och tillgänglighet. Jämställd och likvärdig service ska garanteras av stadsdelarna, bolagen och fackförvaltningarna i staden.

Staden ska aktivt informera och öka kunskapen om de nationella minoriteterna

och deras rättigheter. Situationen för nationella minoriteter behöver ytterligare uppmärksammas på stadsdelsnivå.

Göteborg är förvaltningsområde för finskan. De sverigefinländare som bor i ett finskt förvaltningsområde har rätt att använda sitt modersmål i muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter. Förskoleverksamhet och äldreomsorg på finska ska erbjudas och säkerställas. Det gäller bland annat att relevanta språkkunskaper ska ses som meriterande vid rekrytering till omsorgstjänster.

Jämställdhet

Politiska ambitioner/motiv

Kön har fortfarande en avgörande betydelse för makt och inflytande i samhället – män ses fortfarande som normen. Jämställdhet är en mänsklig rättighet och kvinnors rättigheter ska respekteras.

I ett femtioårsperspektiv har jämställdheten mellan könen utvecklats positivt med utbyggnaden av välfärdsstaten och kvinnors inträde i arbetslivet. Men jämställdheten är ojämnt fördelad längs den socioekonomiska skalan.

Prioriterat mål

- Skillnader mellan mäns och kvinnors livsvillkor ska minska.

Uppdrag

- Jämställdheten i stadens verksamheter ska öka.

Inriktningar

Göteborgs Stad ska i förvaltningarnas och bolagens verksamheter ägna större uppmärksamhet åt att kvinnor i de nedre delarna av den socioekonomiska skalan tenderar att ha försvagade positioner även i maktordningen mellan könen. Ur jämställdhetssynpunkt är det angeläget att stadens tjänster utformas på sätt som stärker resurssvaga kvinnors förutsättningar för självbestämmande och självförverkligande i privat- och samhällslivet.

Jämställdhetsperspektivet ska integreras i stadens alla verksamheter. Jämställdhetsarbetet ska integreras i styrning av organisationen, vid formuleringar av mål,

verksamhetsplanering, budget, uppföljning och i utvärdering. Strukturer måste synliggöras för att jämställdheten ska kunna analyseras och mannens roll problematiseras. Stadens samtliga verksamheter ska jämställdhetssäkras, både i ett verksamhetsperspektiv och i ett personalperspektiv. En checklista för detta ska utarbetas för att ge skjuts åt arbetet och göra det enklare att följa upp. Viktiga komponenter för jämställdhetssäkring är könsuppdelad statistik, kartläggningar och analyser samt konsekvensbedömningar utifrån kön. Resursfördelningen ska vara jämn mellan kvinnor och män vad gäller exempelvis ekonomi, lön, utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser.

Nämnder och styrelser ska arbeta med jämställdhet utifrån ett helhetsperspektiv. Ett framgångsrikt jämställdhetsarbete förutsätter ett aktivt engagemang och ansvar på ledningsnivå. Jämställdhetsinsatser ska mäta resultat och effekter uppdelat på könen. Uppföljningen ska fokusera på effekter snarare än genomförda åtgärder för dessa grupper. Utvecklingen av jämställdhetsperspektiv i stadens planeringsprocess ska fortsätta och budget- och uppföljningsprocessen ska vara jämställdhetsintegrerad.

Insatser för personer med funktionsnedsättning

Politiska ambitioner/motiv

Göteborgs Stad ska öka medvetenheten och höja kompetensnivån om funktionsnedsättningar och individens rättigheter. Individens behov ska vara i centrum för stadens insatser. Det är en förutsättning för delaktighet och jämlikhet. Insatserna ska vara integrerande och utgå från ordinarie verksamheter och inte i första hand vara separata lösningar. Bedömningar och insatser behöver utvecklas för att bli mer jämställda. Barns behov och möjlighet till inflytande ska säkerställas.

Inriktningar

Stödet till föräldrar som har barn med funktionsnedsättningar ska fortsätta att utvecklas, ansvaret ska inte ligga på föräldrar att samordna insatser från skolan, stadsdelen i övrigt, sjukvården och andra myndigheter. Samordningen kan lösas på olika sätt i olika delar av staden, men respektive stadsdelsnämnd har ansvar för att så sker. I Göteborg finns en mångfald i språk och kulturell bakgrund, därför ska all information och stödinsatser utformas så att alla individer kan nås och tillgodogöra sig såväl informationen som insatsen.

Barn och unga

Barnen och de unga är Göteborgs framtid. Ett barnperspektiv är viktigt för alla verksamheter och är en tillgång för staden. Ett ökat inflytande för unga är önskvärt för att ta vara på deras idéer och synpunkter, inte minst i de frågor som berör dem mest.

Utbildning och kunskap

Politiska ambitioner/motiv

Göteborg ska fortsätta att växa som kunskapsstad. Alla ska ges möjligheter att genom ett livslångt lärande utvecklas utifrån sina förutsättningar. Kvaliteten ska vara hög på alla skolor så att barn och elever ges samma förutsättningar. Skolan ska ha ett inkluderande förhållningssätt.

Skolan ska förankra och utveckla demokratin och de mänskliga rättigheterna. Skolan ska arbeta mot mobbning, diskriminering och kränkningar. Skolan ska förstärka samhällsgemenskapen samt skapa förståelse för naturens begränsningar och möjligheter.

Det är avgörande för elevernas resultat att lärarna har höga förväntningar på alla elever och utgår från att alla vill och kan lära. Alla ska nå målen genom att undervisningen utgår ifrån en helhetssyn där elevernas inre motivation tas tillvara. Utbildningen ska uppmuntra till kreativitet, innovationsförmåga och ett kritiskt förhållningssätt.

Prioriterade mål

- Andelen elever med godkända betyg i alla ämnen ska öka.
- Skolan ska i ökad omfattning kompensera för elevers olika förutsättningar på så väl elevnivå som mellan olika skolor.
- Skolan ska öka barns och elevers möjligheter att inhämta och utveckla kunskaper, förmågor och värden.

Inriktningar

Rektors roll som pedagogisk ledare ska stärkas. Därför behövs stödfunktioner inom administration, ekonomi, personalfrågor och juridik. I rektors roll som pedagogisk ledare ligger att vara normgivare för en gemensam kultur i skolan som understödjer att alla elever når målen.

Likvärdigheten i skolan ska öka och den nationella trenden med försämrade kunskapsresultat ska brytas. Resurser till skolan måste fördelas efter behov såväl i form av pengar och andra skolutvecklingsinsatser som i samverkan mellan nyckelaktörer.

Både summativ och formativ uppföljning behövs, men för att komma till rätta med skolans brister behöver vi idag en tyngdpunktsförskjutning från det förstnämnda till det senare. En central del av rektors pedagogiska ledarskap är att främja att skolan utvecklas till en lärande och kunskapsproducerande organisation också för lärarna. Det handlar om att ge utrymme och stöd för formativ uppföljning av undervisningen. För att det ska vara möjligt behöver lärarna större professionell autonomi i sin yrkesutövning för att tillämpa det erfarenhetsbaserade kunnande i utbildningens hantverk som den formativa uppföljningen ger.

Alla skolorna ska erbjuda gratis läxhjälp/studiehjälp av god kvalitet på och utanför skoltid. Varje skola ska ha fungerande rapportering och rutiner för att minimera frånvaro.

Resurser för skolutveckling ska styras till de skolor där behoven är störst. Exempel på framgångsrika metoder ska spridas. Informations- och kommunikationsteknik (IKT) ska genomsyra utbildningen.

För att elever fullt ut ska tillgodogöra sig undervisningen är det viktigt att se elevers sociala situation i ett helhetsperspektiv. Elever som av olika anledningar är i behov av särskilt stöd ska få det tidigt, i första hand i reguljär klass, om så behövs i särskild undervisningsgrupp. Samordningen av resurser för särskilda stödinsatser behöver stärkas inom och mellan stadsdelar för att säkerställa att rätt resurser finns på rätt plats vid rätt tillfälle för den elev som behöver det.

Mottagandet av nyanlända elever samt deras rätt till studiehandledning och språkförstärkningarna ska särskilt följas upp av nämnderna. Gemensamma riktlinjer ska utvecklas och implementeras i hela staden. Koncentrationen av nyanlända till ett fåtal skolor behöver brytas. En ambition är att inte fler än 25 procent av eleverna, infödda eller utlandsfödda, i en årskurs på en skola ska vara i behov av särskilt språkstöd. Efter kort vistelse i förberedelsegrupp ska nyanlända elever parallellt med placering i reguljär klass få stöd i särskild undervisningsgrupp. Metoder för

att kartlägga och validera nyanländas kunskaper ska utvecklas för att skolan ska möta dem på rätt nivå.

Samverkan inom staden mellan till exempel förskola, skola, elevhälsovård och individ- och familjeomsorg ska öka. Stadens verksamheter måste även stärka samverkan med föräldrar, polis, primärvård, kulturliv och föreningsliv.

Samverkan mellan grundskolan och gymnasieskolan när det gäller elever som riskerar att bli obehöriga till ett nationellt program ska utvecklas. Gymnasieskolan ska i dialog med eleven erbjuda och utveckla studieformer som främjar elevens motivation samt ta fram praktikplatser. För att nå de unga som faller inom ramen för det kommunala uppföljningsansvaret behöver rutiner och metoder fortsätta att utvecklas.

Studie- och yrkesvägledningen behöver stärkas för att stödja elevens val på en utbildningsmarknad som blivit allt mer komplex, öka genomströmningen i gymnasieskolan och bättre tillgodose kompetensförsörjningen i samhället.

Gymnasieskolans yrkesprogram ska utvecklas med tydlig koppling till arbetsliv och branscher.

Elever som vill ska ges möjlighet att i grundskolan läsa gymnasiekurser och i gymnasieskolan läsa universitetskurser.

Elever inom särskolan ska ges möjlighet att möta utmaningar utifrån sina egna förutsättningar.

Göteborg ska vara ett miljötekniskt föredöme. Andelen miljöcertifierade/-diplomerade förskolor och skolor ska öka. Skolkök som lagar och levererar mat till eleverna är, tillsammans med miljömåltiderna, viktiga pedagogiska resurser och ska involveras mer i undervisningen.

Den vetenskapliga kompetensen behöver stärkas genom att alla lärare ges möjlighet till kontinuerlig fortbildning. Samverkan mellan universitet och skolan ska fördjupas och lärarstudenternas verksamhetsförlagda utbildning ska utvecklas. Vi vill tillsammans med universitetet starta en universitetsförskola och en universitetsgrundskola efter mönster från universitetssjukhusen, där verksamhet, utbildning och forskning bedrivs inom samma väggar och som fungerar som plattform för spridning av nya metoder och rön till andra förskolor och grundskolor.

Demokrati- och jämställdhetsfrågor är viktiga för förskolan och skolan. En central uppgift är att säkerställa och följa upp detta arbete regelbundet.

Förskolan och skolan ska kännetecknas av ett normkritiskt förhållningssätt där bland annat könsroller behöver problematiseras. Det finns ett tydligt köns- och klassmönster när det gäller vilka som påbörjar akademiska studier eller yrkesinriktade studier. Ett normkritiskt förhållningssätt inom gymnasieskolan bryter mönstren och uppmuntrar otraditionella yrkesval. Skolan ska genomföra aktiviteter för att bryta könsrelaterat våld.

Det ska finnas rutiner för att förhindra diskriminering, trakasserier och kränkningar i skolan och på nätet. Särskilt skillnaden mellan flickors och pojkars upplevelse av trygghet, trivsel och kränkningar ska belysas. Ett ökat fokus på vuxnas närvaro och ansvar behövs.

Utbyggnaden av förskolan ska fortsätta för att stärka kvaliteten, särskilt genom minskad storlek på barngrupperna. Förskolans öppettider ska anpassas efter familjernas behov av omsorg. I varje stadsdel ska föräldrar kunna välja förskola eller pedagogisk omsorg i hemmet (familjedaghem). Varje stadsdel ska erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid och varje region ska erbjuda barnomsorg på natten.

Uppdraget med full behovstäckning i förskolan samt de minskade barngrupperna förutsätter en socialdemokratiskt ledd regering.

Fritidshemmens kvalitet ska säkerställas genom att erbjuda fritidspersonal fortbildning och stöd genom nätverk. Fritidshemmens förebyggande arbete ska stärkas genom ökat fokus på de äldre barnen.

Uppdrag

- Fortsatt full behovstäckning och minskade barngrupper i förskolan.
- Aktiv rekrytering av barn till långvarigt arbetslösa till förskolan.
- Genuspedagoger ska finnas tillgängliga för varje förskola och skola och för skolan även hbtq-kompetens.
- I varje stadsdel ska finnas en samordning av språkstödet som säkerställer dess kvalitet och utveckling.

Rik fritid för unga

Politiska ambitioner/motiv

Alla unga ska ha rätt till meningsfull fritid och tillgång till bra mötesplatser. Här spelar såväl fritidsgårdar som föreningar en viktig roll. En bra fritidsgård bidrar till att motverka negativ normbildning i samhället och blir en plats där unga kan känna sig välkomna och att de duger som de är.

Föreningslivet erbjuder många viktiga mötesplatser i Göteborg. Föreningslivet och folkbildningen ska därför vara starkt, levande och lokalt förankrat. Det ska främja jämställdhet, delaktighet, integration, folkhälsa och genomsyras av ett tydligt barn- och ungdomsperspektiv.

Föreningsbidraget ska ses över och en generell norm ska gälla över staden. Målet ska vara ett transparent, likabehandlande och enkelt stöd till föreningar.

Barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska kunna delta i fritidsaktiviteter på samma villkor som andra.

Prioriterade mål

- Unga göteborgares möjligheter till en rik och meningsfull fritid ska öka.
- Unga göteborgare ska ges ökade möjligheter att påverka stadens utveckling.

Inriktningar

Fritidsgårdarna i staden har en viktig roll och deras inriktning ska vara att erbjuda fritidsaktiviteter av hög kvalitet. Stadsdelarnas fritidsgårdar ska arbeta tillsammans med föräldrar och föreningslivet. Fler barn och unga ska erbjudas sommarkollo.

Ett brett utbud av idrottsmöjligheter är viktigt för att fånga upp barns och ungdomars intressen. De aktiviteter som erbjuds ska vara möjliga att delta i även för människor med begränsade ekonomiska resurser.

Många unga som engagerar sig i föreningar vill utbilda sig till ledare. Men detta behov möts inte fullt ut. Därför är det viktigt att stärka föreningar och ge unga möjligheter att bli ledare.

Föreningsengagemang innebär att man blir medskapare till verksamheten och inte bara en konsument. Det är därför av vikt att andelen unga som engagerar sig i föreningar ökar. Det skall vara lätt att engagera sig i en förening. Tröskeln för att kunna bilda en förening och ansöka om bidrag ska vara låg.

Det är viktigt att allas perspektiv kommer med i planering och i beslut. Göteborg har höga ambitioner att vara en barn- och ungdomsstad och därför är barnperspektivet särskilt viktigt i stadens beslutsfattande. Barn och unga behöver fler plattformar för att kommunicera med beslutsfattare.

Det är viktigt att unga bereds möjlighet att påverka inom alla områden. Barn och unga behöver bli aktivt tillfrågade. Ett exempel på detta är stadsbyggnadskontoret som har ett särskilt arbete att säkerställa ungas inflytande i stadsplaneringen. Det är viktigt att fler verksamheter inom staden arbetar på detta sätt för att öka ungas inflytande.

Ett viktigt forum för ungas inflytande är ungdomsråden ute i stadsdelarna. Forumet skall vara kravlöst och en plats där ungdomar från hela stadsdelen får tycka till.

Ungdomsfullmäktige är en annan viktig arena för ungas inflytande. Kontakten mellan ungdomsfullmäktige och övriga ungdomar i staden behöver öka.

Brukarmedverkan ska vara en naturlig del av stadens verksamheter. Särskilt stöd ska erbjudas föreningar som har uppdrag i kommunens verksamheter. Brukarrevision ska användas för att öka delaktigheten och för att kvalitetsutveckla verksamheterna.

Möjligheten till aktivt socialt umgänge ska stimuleras och daglig verksamhet ska anpassas till egna intressen och förutsättningar. Individernas möjligheter att delta på den vanliga arbetsmarknaden är första prioritet. Rätten att välja daglig verksamhet över hela staden ska öka liksom möjligheten att välja externa aktörer inom området. Den dagliga verksamheten ska utvecklas, exempelvis genom att anlita kooperativ verksamhet. Verksamheter som aktivitetshus eller daglig verksamhet ska i första hand syfta till att matcha individer mot arbete utifrån förmåga och kompetens, men också till att ta emot personer som inte kan förvärvsarbeta.

Äldre göteborgare

Politiska ambitioner/motiv

Trygghet, gemenskap, att vara behövd och ha självbestämmande är nyckelfaktorer för att åldras med hälsa, välbefinnande och värdighet.

I ett samhälle som alltmer präglas av mångfald och människors strävan efter självförverkligande kan vi vänta ökade krav från äldre medborgare att staden ser dem som en resurs. Allt fler kräver större självbestämmande över sin vardag. Idag vill människor även som seniorer vara med och forma stadens och välfärdens utveckling. Men alla har inte samma förutsättningar. Vi vill tillsammans med äldre göteborgare utveckla olika former för att främja ökat självbestämmande i vardagen och inflytande över stadsutvecklingen som är anpassade efter människors förutsättningar.

Prioriterat mål

- Äldres inflytande över sin vardag och samhällsutvecklingen ska öka.

Inriktningar

Hela livet spelar roll för hur man har det som äldre. Det gäller levnadsförhållanden i den tidiga barndomen och i ungdomen, arbetsvillkor i vuxenlivet samt inte minst den socioekonomiska ställningen och följande livsstil. Utbyggnaden av välfärdsstaten i kombination med bättre arbetsmiljö och folkhälsa samt en allt mer kvalificerad sjukvård bidrar till att vi lever längre och är friska långt upp i åldrarna. Men hälsans ojämlika fördelning består. Den genomsnittliga livslängden ökar i alla socioekonomiska skikt – men samtidigt ökar också skillnaderna. För att den ojämlika hälsan och livslängden för äldre ska minska behöver Göteborg bli en mer jämlik stad för medborgarna i alla åldrar.

Det är viktigt att omsorgerna om äldre präglas av ett salutogent perspektiv, dvs. att man identifierar och arbetar med faktorer som bidrar till och främjar hälsa, i stället för att fästa fokus på enbart det sjuka och funktionsnedsatta.

Det viktigaste utvecklingsområdet när det gäller insatser för äldre är att staden verkar för fler trygghetsboenden. Det är reguljära lägenheter som anpassats efter äldres behov av tillgänglighet och utrustats för att främja oberoende och självbestämmande, där det i fastigheten finns tillgång till gemensamhetslokaler för social och kulturell samvaro samt ett serviceutbud av husvärdar eller liknande. Staden

behöver ta ett större ansvar för att en mångfald av trygghets- och gemensamhetsboenden inrättas i befintligt fastighetsbestånd med rimliga hyror och blandat grannskap. De allmännyttiga kommunala bostadsbolagen spelar här en viktig roll, men medel för att aktivera privata fastighetsägare och bostadsrättsföreningar behöver också stärkas.

En gemensam äldreboendeenhet med uppgift att ta fram planeringsunderlag för volymer och fördelning av platser vid särskilda boenden i hela staden ökar valmöjligheterna för individen. Det främjar också möjligheterna för staden att svara mot särskilda behov hos mindre grupper.

För äldre som lever i eget boende kan ibland finnas behov av perioder av rekreation och återhämtning. Möjligheten att inrätta Seniorhotell med äldreomsorg i staden där äldre göteborgare kan få bo ett antal dygn per år utan biståndsbeslut ska undersökas. Staden har också ambitionen att utvidga verksamheten med kollo för seniorer.

Det finns stora utvecklingsbehov inom hemtjänsten. Den rödgröna majoriteten har beslutat om ett stort reformarbete som implementeras 2015 och ska löpa fram till 2022. Det är en genomgripande modernisering av både metoder för biståndsbedömning och de sätt som verksamheten planeras och genomförs på. Det handlar om att öka de äldres självbestämmande och se till att rätt resurser verkligen sätts in på rätt ställe vid rätt tillfälle med modernt teknisktöd. Reformen kallas Göteborgsmodellen 2.0.

Den kommunala hälso- och sjukvården är en viktig del av omsorgerna av de äldre, och dess utvecklingsmöjligheter ska ses över i samband med reformarbetet av hemtjänsten.

Vi utökar Bergsjöhöjd, särskilt boende för äldre med missbruksproblem, med en ny enhet i Kallebäck med samma inriktning.

Individernas valmöjligheter när det gäller maten inom äldreomsorgen ska öka. Vi vill komma bort från de långa transporterna av färdiglagad mat.

Staden ska även stimulera utvecklingsarbete för att få fram ny teknik som underlättar i äldres vardag och stärker oberoende och självbestämmande.

Förbättrad arbetsmiljö och en attraktiv arbetsorganisation som fullt ut kan mobilisera personalens engagemang och arbetsmotivation är en strategisk faktor för äldreomsorgens utveckling, både vad gäller kvaliteten i tjänsterna och personalför-sörjningen.

Äldreomsorgen spelar en viktig roll i samhället inte bara för de äldre utan också för de anhöriga. En väl utbyggd samhällstjänst för omsorger om de äldre är en förutsättning för många kvinnors arbetsinkomster, både för dem som arbetar inom sektorn, och för dem vars yrkesarbete inom andra sektorer görs möjligt av att samhället svarar för äldreomsorgen. Samtidigt tar många anhöriga stort ansvar. Anhörigstödet behöver stärkas och utvecklas.

Uppdrag

- Brukare av hemtjänst och äldreomsorg ska så långt det är möjligt ha tillgång till kontaktperson på sitt modersmål.
- Anhörigstödet ska ses över och stärkas.

Miljö och stadsutveckling

Staden ska visa solidaritet med både omvärlden och kommande generationer. Våra barn och efterkommande ska inte belastas med problem som vi själva kan lösa. Därför ska Göteborg vara en föregångare i miljö- och stadsutveckling och en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimat- och miljöproblem. Genom att gå före och främja miljöriktiga aktiviteter i vår omvärld så underlättar vi även för andra som har mindre resurser än vi att finna redskapen och vägen mot en hållbar livsstil.

Göteborg tar ansvar för klimatet

Göteborgs klimatpåverkan beror till stor del på de utsläpp av koldioxid som vi släpper ut genom förbränning. Men att bara minska koldioxidutsläppen räcker inte. För att stadens samlade inverkan på klimatet ska bli hållbar måste vi dessutom reducera metangasläckage och öka naturens koldioxidupptagande förmåga. Parallellt med detta måste vi minska vårt energibehov och öka vår produktion av förnybar el.

Prioriterat mål

- Göteborgssamhället ska minska sin klimatpåverkan för att bli en klimatneutral stad.

Inriktningar

De klimatpåverkande utsläppen ska minska med minst 40 procent till år 2020 jämfört med 1990-års nivå. Detta förutsätter att förbrukningen av fossila bränslen och metanläckaget årligen minskar med fem procent för att uppnå målet över tid. Det långsiktiga målet är att uppnå rättvisa utsläpp till 2050. Hela klimatarbetet behöver samordnas genom miljöprogrammet, klimatprogrammet, energiplanen, åtgärdsprogram för buller och kemikalieplanen. Socioekonomiska skillnader bidrar till att olika grupper i Göteborg påverkar miljön på olika sätt. Insatser ska riktas där de har störst effekt.

Vi behöver kraftigt öka produktionen av förnybar energi, bland annat genom utbyggnad av vindkraft och ökad biogasproduktion från matavfall. Samtidigt ska el-effektiviseringen årligen förbättras i motsvarande grad. Vi ska minska vårt uppvärmningsbehov genom energieffektivisering av de kommunala bolagens bostäder och stadens egna lokaler. Det ska ske i takt med att spillvärmekällorna minskar i omfattning.

En minskning av bilismens negativa miljöpåverkan är avgörande för att klimatarbetet ska lyckas. Den framtida trafiken måste bli mer energieffektiv och i högre grad drivas med förnybara bränslen. Stadens resepolicy ska följas och klimatpotten användas.

Val av material och möjligheten till återanvändning vid till exempel bostadsbyggande och anläggningsarbete påverkar klimatet och måste beaktas i planer, upphandlingar och i förfrågningsunderlag. Inriktningen är att använda material som innebär liten klimatpåverkan under sin livscykel.

Vi ska främja naturens koldioxidupptagande förmåga genom trädplanteringar och restaurering av skadade ekosystem. En väl vårdad fungerande grund havsvik är bland de ekosystem som har störst koldioxidupptagande förmåga.

Bostad för alla

Bostaden ska vara grundläggande social rättighet och en del av den generella välfärden. Alla människor ska ha en bra bostad till rimlig kostnad och i en trygg och hälsosam bostadsmiljö. En stark allmännytta är avgörande för en social bostadspolitik och för att klara bostadsförsörjningen.

En hållbar bostadspolitik kräver klimatomställning och att stadens invånare inkluderas i stadsutvecklingen. Barnens perspektiv ska alltid vara med i hur vi bygger och planerar staden.

Prioriterat mål

- Göteborgarnas möjlighet att finna goda bostäder ska öka.

Inriktningar

Bostadsbristen ska mötas genom ökat bostadsbyggande med en ökad andel hyresrätter. Planeringen för nya bostäder ska öka för att höja utbyggnadstakten än mer kommande år. Nämnderna måste också påskynda processen med att genomföra de åtgärder som har tagits fram i GEM-projektet. Staden ska verka för att flera bilingare bostäder byggs. Det kan handla om att finna nya modeller som kan påverka prisbilden och hyresnivån på bostäder där flera har råd att bo i.

För att klara en socialt hållbar bostadspolitik och bostadsförsörjningen ska de allmännyttiga bostadsbolagen ta ett större ansvar. Allmännyttan ska successivt öka sin produktionstakt av hyresrätter till minst 1 000 lägenheter per år.

Hus som ger fler bostäder på samma yta ska prioriteras. Även byggandet av studentbostäder måste öka. Det finns ett stort behov av egen bostad även för de ungdomar som inte är studenter. Nya modeller och tillfälliga bostadslösningar ska prövas.

Organisationsmodellen för anhöriginvandring ska användas i arbetet med bostadsförsörjning också för andra nyanlända.

Det behövs fler boendelalternativ för personer med funktionsnedsättning. Den enskilde ska ha rätt att få ett boende anpassat efter eget behov med stöd och service. Fler boenden ska skapas och arbetet med att reservera lägenheter enligt f100 ska fortsätta.

Vid nybyggnation ska de upplåtelseformer som är underrepresenterade i befintliga bostadsområden främjas. Hyresrätten ska värnas som boendeform. Arbetet med att ta fram mellanboendeformer såsom trygghetsboende, seniorboende och gemenskapsboende ska intensifieras.

Nya områden ska planeras på ett sätt som blandar handel, service och småskaligt näringsliv med bostäder. Genom att bygga längs kollektivtrafikstråk där etablerad handel och service finns minskar behovet av bilresande och ny infrastruktur. Tillgängligheten ska vara god i alla områden. Sociala konsekvensanalyser i planprocessen ska fortsätta utvecklas.

Barnperspektivet ska präglade utvecklingen av staden och säkerställas i konsekvensanalyser. Stadsdelarnas roll i arbetet med barnperspektiv och sociala aspekter i planprocesser behöver klargöras.

När staden blir tätare är det viktigt att grönområden finns nära bostäderna. Alla invånare ska från sin bostad ha promenadavstånd till park- eller naturområde. Inriktningen i Grönstrategin ska därför tillämpas.

Inga nya externa köpcentrum ska byggas eller planeras. De externa köpcentrum som redan finns ska utvecklas på ett hållbart sätt och göras tillgängliga med kollektivtrafik.

Staden ska bidra till att de lokala torgen utvecklas till levande närmiljöer och sociala mötesplatser.

Den fysiska tillgängligheten till hela stadsrummet ska öka genom att bygga bort fysiska hinder. Det behövs fler tillfälliga och spontana mötesplatser i Göteborg för att bidra till en livlig och rolig stad att leva i. Det kan dessutom skapa bättre förutsättningar för en god samhällsgemenskap. Kulturplanering ska vara en naturlig

del av planprocessen och enprocentsregeln för konstärllig gestaltning vid nybyggnation ska tillämpas och de rumsliga kulturstråken ska utvecklas.

Hemlösheten ska mötas med individuellt anpassade insatser. Grunden för att lösa individens problem är en egen bostad istället för att bostaden ska vara målet när övriga problem är lösta.

Det befintliga bostadsbeståndet i 50-, 60- och 70-talsomsrådena är i stort behov av upprustning och energieffektivisering, detta arbete ska prioriteras. Här spelar stadens bostadsbolag en viktig roll. Dialog ska föras med hyresgäster vid renovering. Ambitionen är att människor inte ska behöva lämna sina hem på grund av social omvandling och kostnadsökningar.

I många områden där det finns renoveringsbehov finns det också stor arbetslöshet. Utbildningsinsatser i samband med sociala hänsyn vid upphandling kan lämpligen användas som ett medel att ge sysselsättning och arbete åt invånarna i de bostadsområden som ska upprustas.

Arbetet med byggandet av passivhus och så kallade plushus behöver intensifieras ytterligare.

Uppdrag

- Fler bostäder för personer med funktionsnedsättning ska tas fram.
- En för staden långsiktig strategi för upprustning av 50-, 60- och 70-talsområden ska tas fram. Den ska innehålla gemensamma målbilder och uttrycka en samsyn om upprustningen och energieffektiviseringen i det befintliga beståndet.
- Ett Hemlösas hus som en träff- och kontaktpunkt för hjälp och stöd åt hemlösa ska inrättas i samverkan mellan olika aktörer.

Resurshushållningen ska öka

Det finns ett tydligt samband mellan avfallsmängder, dess behandling och klimatpåverkan. Många av jordens resurser är samtidigt svåråtkomliga och sinande. Detta gäller särskilt många metaller och högkvalitativt fosfor lämpat för odling. Genom att skapa ett kretsloppssamhälle där produkter och råvaror återanvänds och återvinns berövar vi inte framtida generationer dessa tillgångar. Vi skapar samtidigt ett robust samhälle som inte är lika känsligt för framtida brist av material och råvaror.

Prioriterat mål

- Resurshushållningen ska öka.

Inriktningar

Avfallsmängderna ska minska. Det avfall som uppstår ska behandlas allt högre upp i avfallstrappan.

Mängden avfall som måste deponeras ska minska, detta gäller även rivningsavfall och massor/rester från gammal infrastruktur. Med rivningsplaner bör man även kunna återanvända mer byggnadsmaterial.

Mer information, motivation och bättre tillgänglighet behövs för att göteborgarna ska agera mer resursvänligt, det ska bli lättare att vara miljövänlig. Framgångsrika exempel visar att fastighetsnära insamling ökar viljan att sortera och minskar det brännbara avfallet. Därför ska möjligheten till fastighetsnära insamling i såväl villor som flerbostadshus undersökas med målsättning att minska det brännbara avfallet. Förutsättningar för etablering av mini-kretsloppsparkar och återvinningsstationer i bostadsnära områden ska undersökas.

Återanvändningen av produkter ska öka. Användningen av produkter som har längre livslängd ska uppmuntras. Det är också viktigt att underhålla exempelvis stadens maskiner och lokaler så att de värdesäkras och håller god kvalitet.

Giftflödena in i Göteborg kommer huvudsakligen från konsumtion. Gifterna hamnar i avloppet, i soporna och lagras i våra kroppar. Giftmängderna måste begränsas så det näringsrika avloppsslammet från reningsverken kan accepteras av berörda intressenter för återföring till jordbruksmark.

Mer matavfall ska samlas in genom att öka motivationen hos fler grupper. Samtidigt ska matsvinnet minska.

Ny teknik ska användas för att bättre återanvända organiskt material.

Slöseriet med vatten ska minska.

God stadsmiljö och trafik för tillgänglighet

Stadens konkurrenskraft stärks genom att det blir enklare att resa till, från och i staden. Syftet med trafiksystemet är att skapa tillgänglighet och förutsättningar för alla människor att få ihop sin vardag och fritid. Samtidigt ska klimat- och miljöpåverkan från trafiken minska. Därför behövs ett modernt och hållbart resande inom Göteborgsregionen. Framkomligheten för kollektivtrafiken behöver förbättras så att miljökvalitetsnormerna för god stadsmiljö klaras med god marginal. Västlänken är en viktig förutsättning för detta liksom mer spårväg och elbussar, främst på Hisingen.

Prioriterat mål

- Det hållbara resandet ska öka.

Inriktningar

Biltrafiken ska minska till förmån för kollektivtrafik, cykel och gående.

För att göteborgarna ska välja kollektivtrafiken före bilen, så måste kollektivtrafiken vara attraktiv. Den måste bli snabbare, gå oftare, hålla tidtabellerna och ha konkurrenskraftiga/fördelaktiga priser. Ett större kollektivtrafiknät krävs också för att alla ska kunna resa miljövänligt och enkelt. Staden behöver utreda fler spår- vagnsdragningar inom Göteborgsområdet.

För att nå ett effektivare nyttjande av bilen behöver vi underlätta för bilpooler och möjligheten att använda flera trafikslag under en och samma resa. Teknikutveckling av fossilbränslefria fordon ska uppmuntras.

Trafikplaneringen ska utformas på ett sätt som ger fotgängare och barn rörelsefrihet och en vistelsemiljö som blir ännu säkrare. Särskilt innerstaden ska planeras för att vara en attraktiv miljö för fotgängare.

Andelen bilresor ska minska så att bullersituationen och luftkvaliteten i staden förbättras samtidigt som stora ytor frigörs för viktigare ändamål. Fokus i transportarbetet ska ligga på att få ner utsläppen av växthusgaser, kväveföreningar och kolväten samt att minska partikelhalten i luften.

Göteborg ska utvecklas till en cykelstad genom att bygga sammanhållna och gena, separata och tydligt markerade cykelstråk med fasta förbindelser över älven med tydlig vägvisning och trafikinformation. Säkerheten för cyklister måste prioriteras mer. Cykelgarage och goda parkeringsmöjligheter för cyklar krävs för att Göteborg ska bli en attraktiv cykelstad. Göteborgarna ska ges förutsättningar att cykla

året runt. Arbetet med cykelfrämjande åtgärder ska fortsätta.

Bättre anpassade fordon och hållplatser där personer med funktionsnedsättning ska kunna åka med tidtabellstyrd kollektivtrafik behövs. Det ska vara möjligt att komplettera med anropsstyrd trafik. Framtidens färdtjänst bör utvecklas så att dess passagerare får samma nytta med kollektivtrafiken som övriga resenärer.

Stadsplaneringen ska utformas för att utjämna skillnaderna i kvinnors och mäns olika resemonster som ett led i att förverkliga jämställdheten.

Bevara biologiska mångfalden

När en art försvinner så är det för alltid. Utdöendet av arter på vår planet har förmodligen aldrig varit snabbare än idag. Bortsett från att förlusten av en art i sig kan vara en tragedi så innebär det även att ekosystemet störs. I värsta fall försvinner ytterligare arter. Naturens väv är så komplex att konsekvenserna av en arts försvinnande är omöjliga att förutse. Konsekvenserna kan bli att ekosystemtjänster som naturen ger i form av exempelvis mat, material, pollinering, medicin, rekreation och naturlig vattenrening skadas. Den biologiska mångfalden ska bevaras och främjas dels för att alla arter har en rätt till existens och dels för att det ligger i mänsklighetens intresse.

Prioriterat mål

- Den biologiska mångfalden ska främjas.

Inriktningar

Alla levande varelser behöver utrymme för sin existens. Vi ska planera staden så att en varierad och rik natur kan förenas med en stor stad. För att veta om mångfalden ökar eller inte är det viktigt att inventeringar sker regelbundet och att hotade arter får sina biotoper skyddade. Skötseln av våra mark- och vattenområden ska ske så att livet kan bli rikt även i områden som inte är skyddade. De gröna stråken som binder samman olika grönområden ska förstärkas. Arbetet med att åtgärda natur som är skadad av gifter, skräp, gödningsämnen ska fortsätta. Särskilt viktigt är detta i de grunda vikar som är havets barnkammare.

För att åtgärda giftflödena i Göteborg behöver vi upphandla större andel miljömärkta produkter och främja ekologisk odling på stadens mark. För att skapa ett kretsloppssamhälle där slam och rötresten når de kvalitetsnivåer som är accepterade av berörda intressenter måste åtgärderna för att få bort ovälkomna ämnen förstärkas. Staden måste fortsatt arbeta med att oskadliggöra läkemedelsrester och multiresistenta organismer.

Miljökrav på fordon, bränslen och separat rening av vägdagvatten är väsentliga områden för minskad miljöbelastning i vattendragen. Göteborgs Stad ska även ta ansvar som konsument och endast upphandla ekologiskt kött och inte köpa hotade arter så som djuphavsdjur. Stadens miljömåltider ska bli fler för att bland annat minska giftspridningen via mat. Staden äger god jordbruksmark och den ska bättre tas tillvara för att möjliggöra mer stadsnära odling och ekologisk matproduktion i kommunen.

Strandskyddet är ett viktigt verktyg både för att bevara biologisk mångfald och att ge alla människor tillgång till attraktiva strandmiljöer. Dispenser ska undvikas.

Samtidigt ska de mänskliga störningarna i naturen minska. Buller och nedskräpning måste minska och dessutom behöver det vilda livet platser där det får vara ifred. Därför ska områdena Rya skog, Osbäcken, Delsjöområdet, Billdals södra skärgård och Arendalsberget skyddas. Lärjeåns dalgång ska skyddas som naturreservat. Även de mer bebyggda delarna av staden ska utformas med gröna ytor som ger möjlighet till rekreation, rehabilitering och stadsnära fruktodlingar.

Uppdrag

- Andelen miljömåltider ska öka till minst 50 procent under mandatperioden.

Arbete och näringsliv

Göteborg är en attraktiv, grön stad som förknippas med ett näringsliv i förnyelse, välkomnande göteborgare, evenemang och läget vid västkusten. Många unga söker sig också till Göteborg för att utbilda sig eller arbeta.

Genom att vara en stad för alla med öppenhet mot världen kommer Göteborg att bibehålla och befästa sin position som framtidsstad där människor vill leva och nya idéer och innovationer växer.

Näringsliv och turism

Göteborgs Stad ska ha ett differentierat och hållbart näringsliv som ger ökad

sysselsättning. Satsningar på broar, tunnlar och kommunikationer med målet att knyta ihop arbetsmarknadsregionen är nödvändiga för att främja utveckling och säkra god framkomlighet och transporter av både människor och gods. Genom att verka för snabbare förbindelser till regionerna kring Oslo och Öresund arbetar Göteborg för att i framtiden ingå i en skandinaviskt sammanhållen arbetsmarknadsregion som omfattar åtta miljoner människor.

Storstaden Göteborg ska generera och locka olika kompetenser. En god utveckling av staden och välfärdssektorerna hör intimt ihop med näringslivets utveckling. Göteborgs Stad ska genom en aktiv och öppen dialog med företag och företagare vara delaktig i omvandlingen och utvecklingen av näringslivet i Göteborg. Genom samverkan med näringslivet och akademien blir staden en innovationsarena. Det bidrar till såväl företags- och produktutveckling som ökad samhällsnytta.

Kulturen har ett värde i sig. Med kultur och evenemang som berikar varandra fåevenemangsstaden en allt större betydelse för utvecklingen av det lokala näringslivet. Göteborg ska vara en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar kultur- och evenemangsstad. Upplevelseindustrin i Göteborg har också stor potential att utvecklas. Göteborg och regionen har med sin närhet till vattnet, skärgården och omgivande natur, goda förutsättningar för grön stadsturism. Turismen har också stor betydelse för den lokala arbetsmarknaden och är ofta inkörsport till arbetslivet för unga människor.

Göteborg har under lång tid prioriterat internationella samarbeten och värdesätter intryck och initiativ från omvärlden. Samarbetena skapar mervärde för göteborgarna, näringslivet och regionen.

Prioriterat mål

- Göteborgs företagsklimat ska förbättras.

Inriktningar

En hållbar näringslivsutveckling förutsätter att de hållbara transporter ökar och att stadens attraktivitet stärks.

Göteborgs Stad ska öka engagemanget för näringslivet i Göteborgsregionen. Staden ska behandla frågor och förslag som kommer från näringslivet på ett öppet och effektivt sätt och se till att företagsetableringar sker i samklang med stadens hållbarhetsmål. Företagen ska ges möjlighet till en kontinuerlig kontakt med kommunens olika verksamheter. Göteborg ska vara en attraktiv stad för företag. Därför ska arbetet med att förbättra företagsklimatet fortsätta och den handlingsplan som tagits fram för att förbättra stadens service och bemötande av företag ska genomföras.

Entreprenörskap ska stimuleras och uppmuntras, särskilt bland unga. Små, lokala företag är en viktig del för en levande stad. Staden ska också bidra till att fler sociala företag växer fram.

Vi vill i samverkan med Västra Götalandsregionen, kommunalförbunden i Väst-sverige och arbetsmarknadens parter delta i etableringen av en regional kompetensplattform för att stödja lärandeprocesser i arbetslivet och säkra näringslivets kompetensförsörjning.

Vi är en stad och del av en region, som med konkurrenskraft ska arbeta för visionen om en långsiktigt hållbar stad, ett internationellt näringsliv och en attraktiv destination. Det förutsätter att stadens nämnder och bolagsstyrelser arbetar strategiskt och med ett hela-staden-perspektiv. För att kunna vara en trovärdig och stark part i de frågor som berör Västsverige på EU-nivå och i andra relevanta internationella sammanhang måste samverkan med Västra Götalandsregionen utvecklas vidare. Göteborg ska aktivt profileras i utvalda internationella sammanhang.

Staden ska ge mer plats för de kreativa näringarna. De kommer att vara en viktig del i den framtida arbetsmarknaden och stadens framtida profil.

Teknikutveckling ger nya möjligheter till delaktighet i samhälle, näringsliv och arbetsliv. Staden kan, som ett led i tillgänglighetsarbetet, utveckla samarbeten kring universell design. Det kan handla om att utforma miljöer, produkter och teknik så att de blir användbara för fler.

Staden har tillsammans med Chalmers, Göteborgs universitet, VästraGötalandsregionen och Västsvenska Handelskammaren identifierat fem styrkeområden för Västsverige: hållbar stadsplanering, hållbara transportlösningar, grön kemi och biobaserade produkter, Life Science samt marin miljö och marin sektor. Samverkan inom dessa styrkeområden ska intensifieras.

Näringslivsutveckling ska vara en naturlig del av stadsplaneringen.

Förvaltningar och bolag ska beakta möjligheten att placera verksamhetslokaler i andra stadsdelar än de mest centrala. Det gör inte bara stadens verksamheter mer närvarande i stadsdelarna utan stärker också möjligheterna till lokal näringsverksamhet.

Stadens stöd till småföretagen ska öka, stödet ska också ges på fler språk än svenska. En förutsättning för små lokala företag att etablera sig är tillgången till verksamhetslokaler. För att stimulera entreprenörskap ska Göteborgs Stad aktivt stödja entreprenörskapsprojekt inom gymnasieskolan.

Göteborgs Stad ska fortsatt utveckla Göteborg som turiststad och destination. Bland annat behövs bättre samverkan mellan kommun, region och kommunalförbund.

Uppdrag

- Handlingsplanen för att det ska vara enkelt att driva företag i Göteborg implementeras i staden.

Arbetsmarknad

Det finns flera identifierade bristyrken samtidigt som vissa människor har extra svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Staden behöver tillsammans med arbetsmarknadens parter och näringslivet locka till sig kompetens, utbilda och vägleda personer mot bristyrken, stärka kompetenser och ge stöd till de personer som har svårt att få jobb. Arbetslösheten är stor i vissa grupper. Göteborg ska aktivt arbeta för att varje människas potential tillvaratas i arbetslivet. Människor ska ha rätt att försörja sig själva.

Prioriterat mål

- Sysselsättningen för grupper långt ifrån arbetsmarknaden ska öka.

Inriktningar

Stadens riktade arbetsmarknadsinsatser ska fokusera främst på åtgärder till ungdomar, unga vuxna, utrikesfödda och människor med funktionsnedsättning. Stadens insatser för människor med funktionsnedsättning behöver särskilt intensifieras. De riktade arbetsmarknadsinsatserna ska fördelas efter behov och på jämställda villkor för kvinnor och män. Vid fördelning av praktikplatser och sommarjobb ska staden verka för att män får platser inom kvinnodominerade yrkesområden och kvinnor inom mansdominerade yrkesområden.

Ungdomar som gått direkt från skolan till arbetslöshet måste uppmärksammas. Särskilda insatser ska göras för dem som inte har arbete eller utbildningsplats och som saknar kontakt med Arbetsförmedlingen. Detta gäller också unga arbetslösa som saknar fullständiga betyg från gymnasieskolan.

Vid en Socialdemokratiskt ledd regering i Sverige ska förslaget om 90-dagarsgarantin genomföras i Göteborg. Inom 90 dagar ska den som är ung och arbetslös erbjudas ett jobb, en praktikplats eller en utbildningsplats att gå till.

Stadens insatser ska samordnas i ett hela-staden-perspektiv och bedrivas i tätt samarbete

med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och samordningsförbunden för att få in fler på den ordinarie arbetsmarknaden. Det är viktigt att praktikanterna inom staden tas omhand på ett bra sätt. Arbetsmarknadskontoret ska därför erbjuda handledarstöd till de förvaltningar och bolag som tar emot praktikanter. Stadens arbete med arbetsmarknads- och vuxenutbildningsfrågor ska samordnas och utvecklas.

Vuxenutbildning

Vuxenutbildningens fokus ska vara att utjämna livschanser, ge människor en andra chans i livet och möta omställning på arbetsmarknaden genom att anpassa sina former till individens behov och begränsningar. Verksamheten ska arbeta med validering och utveckla metoder för lärande för de med mindre studievana. Satsningen på yrkesgymnasiala utbildningar ska fortsätta samtidigt som vuxenutbildningen ska erbjuda möjlighet till studier för behörighet till högskola och grundläggande vuxenutbildning. Göteborgs Stads stora generationsväxlingar och kompetensförsörjning ska särskilt uppmärksammas.

Inriktningar

Kombinationen av Svenska för invandrare (SFI) och arbetspraktik/yrkesutbildning ska vidareutvecklas för att förstärka nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Utbildningskedjan – vilken innefattar SFI, grundskole- och gymnasiekompetens – måste därför hållas ihop och förkortas för att personer snabbare ska komma ut i arbetslivet. De som läser SFI kombinerat med kärnämnen ska kunna erbjudas undervisning på sitt modersmål.

Kultur

Stadens kultursatsningar ska lyfta Göteborgs mångfald och bidra till möten och ökad förståelse för varandra. Internationalisering av konst- och kulturlivet bidrar till ökat kulturutbyte och att fler målgrupper nås. Det är viktigt att ta tillvara nya kulturella strömningar och synliggöra de som ännu inte kommit till officiellt uttryck. Vi vill stimulera den kreativitet som växer i den självorganiserande och spontana kulturverksamheten och gynna nyskapande. Vi vill uppmuntra kulturformer som utmanar dagens samhälle och fria kreativa uttrycksformer ska ges plats i stadsrummet. Kulturen ska vara en naturlig och integrerad del av stadsutvecklingen för att bidra till en lockande och spännande stadsmiljö. Stadsrummet ska stimulera till spontana kulturyttringar och ge utrymme för kreativitet. Göteborgs Stads kultursatsningar ska värna det fria kulturlivet och den fria scenkonsten samt fokusera på icke-kommersiella verksamheter. Göteborg ska stödja konstens egenvärde och främja konstnärers fria ställning. Kultur bör ses som en investering. Rätten för medborgarna att utöva och möta kultur i sin närmiljö är viktig. Kulturen är viktig för stadens attraktionskraft, även som besöks- och turistmål.

Tillgängligheten till kulturen ska öka och vara öppen för fler målgrupper. Ur kultur föds nya kreativa miljöer som öppnar för fortsatta innovationer i staden. Arenor och mötesplatser som tillvaratar utvecklingskraften i kulturella och kreativa näringar ska utvecklas.

Prioriterat mål

- Göteborgarnas möjlighet att delta i och utöva kulturaktiviteter ska öka.

Inriktningar

Målet ska främja delaktighet och ge fler kulturutövare. Det ska också skapa goda villkor för konsten och konstnärerna samt främja deras fria och oberoende ställning. Ett smalt utbud ska kunna möta en bredare publik.

Folkbildning är viktig i sin fria roll och folkbildningsaktörerna är viktiga som samarbetspartners, därför ska folkbildning uppmuntras.

Tillgänglighet till kultur avser också en attraktiv livsmiljö i staden med fler spontana mötesplatser och ett tillgängligt stadsrum. Genom konsten ska en invånar-dialog om utformningen av stadsrummet främjas. UNESCO:s konvention om kulturell mångfald ska vara vägledande, och innebörden av den ska tydliggöras och anpassas till den lokala nivån.

Kulturinstitutionerna ska utvecklas så att de fortsätter vara relevanta, utmanande och intressanta. Göteborgarnas magasinerade samlingar kan vårdas och visas på ett mer åtkomligt sätt än idag. Det finns behov av modernisering, fysisk upprustning och lokalanpassningar av kulturinstitutionerna.

Stadsdelsbiblioteken är viktiga lokala mötesplatser liksom kulturhusen. En god lokal infrastruktur och en aktivt uppsökande verksamhet från kulturinstitutioner och det fria kulturlivet krävs för att medborgarna ska kunna möta och utöva kultur i sin närmiljö. Samverkan mellan kultursektorn, kulturverksamheter, föreningar och enskilda ska utvecklas för ökad delaktighet och staden ska i större utsträckning upplåta lokaler åt det fria kulturlivet. Vi vill lyfta och prioritera förutsättningarna för filmskapande. Samverkan mellan förvaltningar och bolag för att underlätta filmproduktion ska öka.

Kulturskolan ska förstärkas och tillgängligheten öka så att fler verksamheter och aktörer kan inrymmas. Kulturskolans behov av tillgängliga och verksamhetsanpassade lokaler ska mötas. Kultursamordnare och lokala kulturombud är viktiga för en god förmedling av kultur, exempelvis för att skolornas kulturengagemang ska växa. Barn och ungdomar har rätt till eget skapande och kulturutövning, oavsett uttrycksform. Därför ska kultur- och musikskolan fortsätta utvecklas och, utöver ordinarie undervisning, vara tillgänglig för alla unga mellan 6 och 19 år. El Sistema ska utvecklas vidare eftersom musikundervisningen både skapar kreativa möten och stimulerar ungas inlärningsförmåga.

Göteborgs Stad ska verka för att personer med funktionsnedsättning kan delta i stadens kulturutbud. Kulturpolitiken ska ha ett mer holistisk perspektiv och öka sin relevans för och samverkan med andra politikområden.

Uppdrag

- Alla elever i grundskolan ska erbjudas minst ett scenkonstbesök per år.

Personal

Politiska ambitioner/motiv

Invånare och anställda ska uppfatta staden som en attraktiv arbetsplats med rättvisa och trygga villkor. Personalen ska vara delaktig och ha inflytande över sin egen arbetssituation och öppenhet ska råda. I all verksamhet ska personalen ha förutsättningar att utföra sina uppgifter med professionalism och kunna utvecklas i sitt arbete. Chefer ska sträva efter en förtroendefull samverkan med de anställda och deras fackliga organisationer. Staden ska vara ett föredöme när det gäller att motverka alla former av diskriminering.

Stadens värdegrund samt moral och etik ska utgöra basen för allt arbete staden utför i sina verksamheter. Det åligger särskilt chefer att ansvara för detta.

Att utveckla ledarskapet är en strategisk fråga. Att stadens chefer är goda ledare med hög kommunikativ förmåga är avgörande för kvaliteten och effektiviteten i verksamheterna liksom för arbetsmiljön.

Personalsammansättningen på alla nivåer ska spegla befolkningsstrukturen i Göteborg. Den strukturella diskrimineringen i samhället av kvinnor och personer med invandrarbakgrund innebär att de haft svårare att nå högre befattningar i staden. Andelen födda utanför Norden är lägre på chefsnivå än på medarbetarnivå, samma gäller för kvinnor.

Göteborgs Stad ska ha en väl fungerande intern arbetsmarknad. Staden ska ha trygga anställningsvillkor samt jämställda och konkurrenskraftiga löner. Verksamheterna ska ha ett integrerat jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.

Arbetsmiljöarbetet ska inriktas på att främja hälsa och förebygga ohälsa, även psykosocial ohälsa. När någon ändå drabbas av sjukdom eller skada med längre eller återkommande sjukskrivning har chefen ansvar för en aktiv dialog om lämpliga rehabiliteringsinsatser. I samband med rehabilitering kan byte av arbetsuppgifter bli aktuellt. Det är särskilt viktigt att aktivt arbeta mot kränkande behandling och trakasserier. I en god personalpolitik ingår också att ge information om stöd för anställda som utsätts för våld i nära relationer.

Prioriterat mål

- Osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor ska minska.

Inriktningar

Chefer ska ha goda kunskaper om stadens värdegrund och förmedla denna i ord och handling till sina medarbetare. I yrkesutövningen företräder stadens anställda den värdegrund och de olika policies som Kommunfullmäktiges budget och andra fastlagda inriktningsdokument anger.

Alla anställda ska ha kunskap om stadens värdegrund som vilar på de mänskliga rättigheterna. Vid rekrytering ska särskild uppmärksamhet fästas vid stadens värdegrund samt frågor som rör etik och moral.

För att möta kommande pensionsavgångar och en ökad konkurrens på arbetsmarknaden behöver staden ha en strategisk framförhållning. Validering av reella kompetenser hos de anställda samt kompletterande fortbildnings- och utvecklingsinsatser ska vara integrerade delar i verksamheten. Regelbundna individuella utvecklingssamtal och arbetsplatsträffar är viktiga redskap för att stimulera detta.

Tillsvidareanställda inom avtalsområden där det finns samverkansavtal med de anställdas organisationer ska inte sägas upp på grund av arbetsbrist, utan vid behov erbjudas annan placering med bibehållna löneförmåner. Intern rörlighet ska stimuleras för att ge medarbetare tillfälle till utveckling. Vid rekrytering ska möjligheten att lösa denna internt provas. Framtida ledare inom den egna organisationen ska identifieras och ges förutsättningar att växa med arbetsuppgifterna.

Personalpolitiken i Göteborgs Stad ska stödja ett integrerat jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i verksamheterna. Genom könsuppdelad statistik ska fördelningen av resurser analyseras. Det ska finnas ett rättvist, tydligt och öppet system för befordran och karriärutveckling. När det är relevant för tjänsten ska flerspråkighet alltid betraktas som meriterande. Åtgärder ska vidtas för att komma till rätta med den könsbaserade arbetssegregationen. Stadens anställda ska uppmuntras till att ta ut föräldraledighet med en jämställd fördelning.

Strategier ska tas fram för att på chefsnivå öka andelen anställda som är födda utanför Norden samt öka andelen kvinnor. Fokus ska ligga på värdering av den sammanlagda reella kompetensen i form av utbildning, arbetslivserfarenhet, flerspråkighet med mera.

Stadens norm ska vara att erbjuda alla tillsvidareanställning och heltid, samtidigt som det ska erbjudas deltid i form av partiell tjänstledighet till dem som önskar. Andelen arbetad tid som utförs av timanställda ska därmed minska, medan andelen som ska ges möjlighet till tillsvidareanställning ska öka. För att förbättra arbetsförhållandena för de som fortfarande är timanställda, ska staden upphöra att systematiskt använda timställda och andra tidsbegränsat anställda fram till den

maximala LAS-gränsen på 720 arbetspass. I stället ska regelbundna uppföljnings-samtal föras och personer som önskar och är lämpliga ska lotsas till utbildning och tillsvidareanställning. För personer som saknar relevant utbildning och inte har för avsikt att börja studera ska anställningarna upphöra efter 270 anställningsdagar.

Ett högre löneindex ska utgå till icke mansdominerade verksamheter. En handlingsplan ska utgöra grund för hur löneökningar prioriteras i syfte att osakliga löneskillnader ska upphöra samt för att trygga kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Arbetet för jämställda löner måste också kompletteras med ett strategiskt rekryterings- och kompetensförsörjningsarbete. En plan för kompetensförsörjning behöver tas fram. Planen ska ta hänsyn till regionens nationella uppdrag för en regional kompetensplattform.

Innan externa konsulter anlitas av förvaltningar och bolag ska det först prövas om inte behovet kan mötas av egen regi inom staden.

Uppdrag

- Av den arbetade tiden i Göteborgs Stad ska max fem procent utföras av timanställd personal.
- Andelen födda utanför Norden samt andelen kvinnor ska öka på chefsnivå.

Ekonomi

Åren som gått

Mandatperioden 2010-2014 präglades inledningsvis av en världsomspännande finanskris som innebar stora konsekvenser för hela världens utveckling. Nedgången i Europa var särskilt märkbar eftersom den påverkade flera länder i Europa som Grekland, Spanien och Portugal. Detta ledde till massarbetslöshet och ett mycket osäkert läge för näringslivet. Detta påverkade också Sverige och den svenska ekonomin.

Under mandatperioden har majoriteten byggt bort förskolekön, vi har påbörjat utbyggnaden av Älvstaden som ska ge 40 000 nya bostäder och 30 000 nya arbetsplatser och det satsas stort på infrastrukturen genom Västsvenska paketet. Parallellt med detta har Göteborg visat tydligt engagemang i att knyta samman Oslo, Göteborg och Köpenhamn till en arbetsmarknadsregion genom att gemensamt förespråka utbyggd tågtrafik mellan städerna. Staden har tagit ytterligare steg i samarbetet med näringsliv och universitet. Bland annat genom gemensamma satsningar på elfordon och självkörande bilar tillsammans med Volvobolagen.

Regeringens misslyckande med arbetsmarknadspolitiken har gett kommunerna stora kostnader för både försörjningsstöd och utgifter för att motverka arbetslösheten. Samtidigt har regeringens politik belastat kommunens ekonomi då nationella ambitioner inte alltid åtföljdes av resurser som täckte kommunens kostnader.

När det gäller infrastrukturinvesteringar så krävs nu i princip alltid kommunal medfinansiering. Det är en förändring från statligt håll som får till konsekvens att medel tas från verksamheterna.

Bolagsutredningen och de förändringar som följer i dess spår kommer leda till ökad politisk styrning och en mer aktiv ägardialog. Detta är ett sätt att ytterligare effektivisera stadens organisation då flertalet av bolagen samordnas och kan ha gemensamma avdelningar när det gäller t.ex. administration, HR och ekonomi.

Åren som kommer

Efter flera år av osäkerhet och svag konjunktur förutspår nu flera institut en stabilare återhämtning. Konjunkturen vänder upp och det finns en optimism både bland hushållen och bland företagen i Sverige. En högre tillväxt i omvärlden drar dessutom upp exporten, vilket är särskilt viktigt i Göteborgsregionen där näringslivet är starkt exportberoende. Tyvärr ser vi fortfarande att arbetslösheten är den största i modern tid och ungdomsarbetslösheten är större i Sverige än i många andra europeiska länder.

Göteborg växer vilket innebär stora möjligheter. Samtidigt medför en växande stad också betydande ekonomiska utmaningar. Befolkningen ökar kraftigt och behoven inom verksamheterna växer. Stadsutveckling och infrastrukturutveckling medför stora investeringsbehov framöver. Stadens möjligheter att hantera de ekonomiska utmaningarna påverkas av den ekonomiska utvecklingen i vår omvärld och där är vår huvudsakliga finansieringskälla i form av skatteintäkter känslig för svängningar i konjunkturen och andra förändringar i omvärlden. Staden behöver vidareutveckla och anpassa sin ekonomiska styrning till de stora förändringar som ligger framför oss så att vi kan säkerställa stadens långsiktiga utveckling.

Under mandatperioden har en rad viktiga beslut fattats för att skapa förutsättningar för en mer långsiktig ekonomisk styrning. Syftet har varit att säkerställa en helhetssyn på stadens utveckling och styrningen av stadens nämnder och bolag. Ett sådant grundläggande beslut var fastställandet av sex inriktningar för att säkerställa god ekonomisk hushållning samt en hanteringsordning för att med hjälp av resultatutjämningsreserv (RUR) kunna hantera och dämpa en del effekter av konjunktursvängningar.

Inriktningarna för god ekonomisk hushållning berör de aspekter på stadens ekonomiska utveckling som är viktiga för att ha en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling. Inriktningarna ligger som en grund för vår ekonomiska strategi.

Målet är en resultatnivå som är långsiktigt hållbar i förhållande till de stora utmaningar som staden står inför. Därför finns ett budgetöverskott under 2015 som kan bidra till finansiering av de omfattande investeringsbehoven.

Majoriteten har arbetat målmedvetet för att öka långsiktigheten i investeringsplaneringen i nämnderna. Det är tack vare det arbetet som vi nu kan konstatera att vi har en betydligt bättre bild av hur omfattande investeringsbehoven är under lång tid framöver, både i verksamheterna och i stadsutvecklingen. Detta innebär att vi behöver utveckla arbetet ytterligare och vi behöver ett än mer genomarbetat planerings- och prioriteringsunderlag för att i samband med nästa budget kunna ta ställning till en mer långsiktig investeringsplan. Det finns ett stort behov av att

utveckla en mer långsiktig investerings- och finansieringsstrategi. Utvecklingsarbetet behöver också omfatta bolagens långsiktiga investeringsbehov. Det behövs en säkerställd och samlad helhetsbild av stadens investeringar framöver. Med en Socialdemokratiskt ledd regering efter höstens val kommer staden få helt andra möjligheter att klara den påfrestning som de omfattande investeringarna leder till. I avvaktan på ovanstående lägger vi nu en ettårig investeringsplan för nämnderna under 2015.

Stadens samlade hantering av anläggningar och lokaler behöver utvecklas och stärkas ytterligare. Lokal- och anläggningsfrågorna är av långsiktig karaktär och vi vill se en ökad helhetssyn i planerandet och genomförandet av dessa frågor i stadens nämnder och bolag.

I inriktningarna för god ekonomisk hushållning anges också att staden över tid ska bedriva stadsutveckling och exploatering på ett långsiktigt hållbart sätt. Detta innebär att den omfattande exploatering som staden står inför ska genomföras så att den samlat över tid inte skapar en finansieringsproblematik. Detta innebär att de nämnder och bolag som arbetar med frågan måste ha ett ökat fokus på att säkerställa detta. Vi lägger därför även för exploateringsverksamheten endast en ettårsplan för 2015.

För att säkerställa en långsiktig hållbar ekonomisk utveckling ska alla beslut om att förändra stadens verksamheter och åtaganden ske på beslutsunderlag som på ett adekvat sätt belyser de ekonomiska konsekvenserna för staden på längre sikt. För att kunna planera och prioritera framöver behöver planerings- och beslutsunderlag utvecklas så att de ekonomiska konsekvenserna för staden, kan hanteras i god tid och alltid ur ett hela-staden-perspektiv. Underlagen bör också utvecklas så att alternativa finansieringslösningar och möjligheter till omprioriteringar framgår. Vid stora betydande beslut bör alltid en second opinion inhämtas. Stadens nämnder och bolag bör också mer aktivt arbeta med att ta fram möjligheter till effektiviseringar, nya finansieringslösningar och resursfrigörelse.

Staden har genom sitt omfattande arbete med översynen av samtliga bolag skapat möjligheter till en mer aktiv ägarstyrning. Beslutet om att centralt i staden samordna hela den finansiella hanteringen har också skapat ökade möjligheter att hantera de finansiella åtaganden som är kopplade till ägandet av stadens bolag. I och med detta har vi skapat ökade förutsättningar att arbeta med den sista av de sex inriktningarna för god ekonomisk hushållning som handlar om ägandet av stadens bolag.

Investeringar

Investeringsvolymerna under 2013 blev lägre än förväntat vilket innebar att lånebelastning inte ökade.

En jämförelse av de senaste mandatperiodernas investeringar visar att 2007-2010 var investeringen per år ca 1,5 miljarder kronor, 2011-2014 motsvarade investeringarna ca 2,4 miljarder kronor, d.v.s. en ökning med nära en miljard. Volymen behöver nu ökas ytterligare och investeringarna under 2015 uppgår till 3,6 miljarder kr. Det innebär en ökning på ca 140 procent jämfört med perioden 2007-2010.

De stora barngrupperna inom förskolan kommer nu att successivt att börja skolan och detta leder till att stadens behov av nya skollokaler kommer att öka i mycket stor omfattning.

Göteborgs Stads investeringar bygger på en analys av omvärldsfaktorer och verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser. Staden har, liksom många andra växande regioner, stora utmaningar framför sig att klara att både finansiera och genomföra de investeringar som krävs för att möta de ökande behoven. Det handlar både om att ta hand om befintliga lokaler och anläggningar som att tillgodose behovet av expansion och nyinvesteringar.

Lika viktigt som det är att planera framåt är det att följa upp och aktivt utvärdera genomförda investeringsprojekt för att säkerställa effektivitet i genomförandet. Arbetet med att utveckla investeringsuppföljningen måste därför fortsätta. Detta gäller även exploateringsinvesteringarna.

Med en investeringsvolym på 9,6 miljarder kronor under den här perioden har staden lagt ca 4 miljarder på investeringar i lokaler för verksamheterna inom förskola, grundskola, gymnasieskola, äldreboende och bostäder med särskild service, med störst fokus på förskola och grundskola. Expansionen innefattar också t.ex. idrottsanläggningar, kulturhus, kulturinstitutioner och offentliga toaletter samt satsningar på lekplatser, badplatser, jordbruksmark och ett ambitiöst trädplanteringsprogram m.m. Vi fortsätter också att investera i infrastruktur, framkomlighet och förutsättningar för kollektivtrafik och cykel

Det investeringsutrymme som tilldelats nämnderna och de investeringsvolymerna som planeras inom bolagen ska följas upp och analyseras inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen. Verksamheterna ska också samverka för att åstadkomma högsta möjliga effektivitet och måluppfyllelse. I den tidsmässiga planeringen ska nämnderna och bolagen också i möjligaste mån beakta konjunkturläget och den rådande prisbilden för att undvika ökade kostnader.

Skattesatser och taxor

Skattesatsen är oförändrad på 21:12 per skattekrona.

För taxekollektiven får den samlade finansieringen via taxorna höjas med maximalt 6 procent för va-verksamhetens brukningsavgift och 5 procent för avfallsverksamheten. Kretslopp och vattennämnden ska ta fram förslag till taxor utifrån detta och återkomma till kommunfullmäktige under hösten i samband med beslut om detaljbudget.

Kompletteringsbudgetar

Anpassningar till vår omvärld eller befolkningsutvecklingen ska göras löpande under pågående budgetår. Nämnderna och bolagen gör detta kontinuerligt inom de givna budgetramarna. Men även på central nivå finns behov av Anpassningar. Kommunstyrelsen kommer därför vid behov att fatta beslut om kompletteringsbudgetar.

Eget kapital

Styrningen och regelverket för eget kapital ska utgå från hur det ekonomiska utrymmet ser ut kommuncentralt och värderas därför årligen. Regelverket tar också hänsyn till de specifika förutsättningar som råder för taxekollektiven. För 2015 kan nämnderna använda eget kapital motsvarande 0,5 procent av kommunbidraget/omslutningen. Om nämnderna vill använda mer gäller som tidigare att nämnderna ska göra en framställan till kommunstyrelsen. Av den ska motiven framgå och kommunstyrelsen kommer särskilt granska att det egna kapitalet används för att hantera omställningskostnader, eller liknade kortsiktiga kostnader, och inte för att finansiera långsiktiga driftskostnader. Kommunstyrelsen prövar också om stadens samlade ekonomiska läge tillåter att ytterligare eget kapital tas i anspråk utan att riskera god ekonomisk hushållning.

Kvalitetsarbete och ordning och reda

Offentlig verksamhet möter ständiga förändringar. Det handlar om allt från befolkningsutveckling och önskemål från medborgarna eller näringslivet, till teknisk utveckling. Det är därför centralt för nämnder och bolag att ständigt arbeta med effektiviseringar som gör verksamheterna mer kostnadseffektiva, anpassningsbara och efterfrågade.

Vi vill att mer resurser för kvalitetsarbetet riktas till den del av vår verksamhet som möter göteborgarna. Vår bedömning är att de medarbetare som har den direkta kontakten med göteborgarna också är bäst på att bedöma vilka förändringar som efterfrågas.

Alla som har uppdraget att arbeta för göteborgarnas bästa ska vara vaksam på kostnadsutvecklingen samt omvärlds- och befolkningsförändringar genom att ha god kostnadskontroll, noggrann uppföljning och utvärdering.

En sund organisation ska präglas av ordning och reda med transparens och öppenhet i alla delar. Ett sådant förhållningssätt ska vara en självklarhet i alla stadens nämnder och bolag. De självdeklarationer och externa granskningar som gjorts inom stadens program för ökad intern kontroll har gett värdefull kunskap om våra utvecklingsområden. Arbetet måste följas upp noga av nämnderna och bolagen och fler områden ska självvärderas. Detta är mycket viktigt för hela staden.

Utvecklingsfond

Utvecklingsfonden är ett viktigt instrument för staden när det gäller att kunna genomföra särskilt angelägna satsningar och investeringar. Flera av de insatser som fullmäktige har beslutat om har bidragit till att utjämna livsvillkor för våra medborgare. I budget 2015 planerar vi för ytterligare användning av fonden för angelägna insatser inom bl. a. studiehandledning och ämnesundervisning på modersmål, arbetskläder inom hemtjänsten, övergångsjobb, förebyggande socialt arbete och skolfam/skolprev.

Det mesta av fondens kapital är nu utdelat genom fullmäktiges fördelningsbeslut och under 2015 finns anledning att tro att de sista av medlen kommer att tas i anspråk.

Förändringsfaktorn

För Stadsdelsnämnderna och Utbildningsnämnden är förändringsfaktorn helt borttagen. För Social resursnämnd fastställs förändringsfaktorn till 0,25 procent. Facknämnder inklusive stadsrevisionen får en förändringsfaktor på 0,5 procent. Samtliga resursnämndsuppdrag får en förändringsfaktor på 0,5 procent.

Vi anser att det finns möjligheter för samtliga nämnder och styrelser att arbeta mer aktivt med att hitta nya rutiner och processer för att göra verksamheten med kostnadseffektiv. Vi vill också att mer av kostnadseffektiviseringen ska hämtas från verksamheternas administrativa delar.

Pris- och lönekomensation

Nivån på pris- och lönekomensationen ska avspegla kostnadsutvecklingen i samhället i stort, och mer specifikt för kommunal sektor, men också det ekonomiska utrymme som finns.

Lönekomensationen för 2015 är i grunden 2,4 procent. För de verksamheter som är inriktade på välfärdsområdet inom stadsdelarna utgår en förhöjd komensation med 0,4 procent d.v.s. totalt 2,8 procent. För de verksamheter som är inriktade på förskola, skola och skolbarnomsorg höjs komensationen ytterligare till 3,2 procent.

Sedan några tillbaka finns avsatta medel för att komma tillrätta med löneskillnader som beror på kön. 2014 satsas 30 miljoner kronor och riktas till sjuksköterskor med särskilt kvalificerade uppdrag, sjukgymnaster/fysioterapeuter, arbetsterapeuter, stödpedagoger, personliga assistenter, fritidsassistenter samt vissa särskilt kvalificerade socialsekreterare.

Priskomensationen för lokaler blir 2,5 procent. För övrig verksamhet är komensationen 1,2 procent.

Principer för beräkning av internränta

Nämndernas kostnadskonsekvenser av genomförda investeringsvolymerna ska spegla kommunens långsiktiga kapitalkostnad och vara relativt stabil över tid. Det långsiktliga allmänna ränteläget i vår omvärld motiverar att vi håller räntan oförändrad på 3 procent.

Upphandling

Stadens ekonomi måste bygga på långsiktigt hållbara lösningar som tar miljömässiga och sociala hänsyn. Detta ska vara en naturlig del av upphandlingsprocessen. Den sociala ekonomin och socialt företagande ska också stimuleras. Göteborgs Stad är diplomerad Fair Trade-stad och i linje med detta ska staden bli ett föredöme för rättvis handel och etisk konsumtion. Det handlar också om att stimulera framväxten av socialt medvetna marknader och använda den offentliga upphandlingen för en bättre miljö. I enlighet med att staden undertecknat CEMR-deklarationen ska jämställdhet också beaktas vid upphandling och vidare i kontraktsvillkoren.

Upphandling kan främja många samhälleliga mål och bidra till måluppfyllelse i flera andra av budgetens prioriterade mål. Därför bör staden i ökad omfattning beakta flera sociala aspekter vid upphandling. Till exempel antidiskrimineringsvill-

kor, tillgänglighetskrav, hållbarhetskriterier, frågor om etisk handel samt ett större beaktande av företags sociala ansvar (CSR). Upphandlingen ska främja små- och medelstora företag genom att använda sig av exempelvis delkontrakt och stimulera universell design med utformning som ger tillgänglighet åt alla.

Prioriterat mål

- Upphandling av tjänster med sociala hänsyn ska öka.

Inriktningar

Stadens arbete inom detta område ska intensifieras genom att utgå från mänskliga rättigheter som en ram och främja respekten för dessa rättigheter. Det handlar om att främja sysselsättningsmöjligheter för personer som står långt från arbetsmarknaden, stimulera social integration, främja anständiga arbetsvillkor, lika möjligheter och sociala rättigheter samt arbetstagares rättigheter. Vid upphandling av konsulttjänster för chefs- och medarbetarutveckling ska krav ställas på genusteoretisk kompetens. Upphandlingsbolaget ska erbjuda stöd för att höja kunskapen om sociala hänsyn och dess möjligheter bland leverantörer. Uppföljningen och kontrollen av genomförda upphandlingar ska stärkas.

Staden ska underlätta för personer långt ifrån arbetsmarknaden att få jobb och praktik genom att ta social hänsyn i upphandlingar. Det är också viktigt att tillvarata de möjligheter som finns att förbättra företagsklimatet genom stadens upphandling, exempelvis genom innovationsupphandlingar eller att förbättra möjligheterna för mindre företag att lägga anbud. På så sätt kan stadens upphandlingar bidra till ett bättre företagsklimat, en sund konkurrens mellan företag och ett bättre arbetsliv för de anställda.

Uppdrag

- Under 2015 ska minst 50 procent av stadens tjänsteupphandlingar göras med sociala hänsyn.
- För varor och tjänster som det finns ramavtal om ska upphandling ske enligt ramavtalet.

Ekonomisk sammanställning 2015-2017, Mkr

	2015	2016	2017
RESULTATRÄKNING			
Verksamhetens intäkter	7 450	7 635	7 825
Verksamhetens kostnader	-33 773	-34 887	-35 998
Förändring av utvecklingsfond	104	44	14
Avskrivningar	-903	-1 005	-1 105
Verksamhetens nettokostnader	-27 122	-28 213	-29 264
Skatteintäkter och kommunal-ekonomisk utjämning m m	27 031	28 253	29 466
Finansiellt netto, inklusive utdelning	491	-40	-202
Årets resultat	400	0	0
BALANSRÄKNING			
Tillgångar			
Anläggningstillgångar	47 800	51 000	53 500
Omsättningstillgångar	9 500	9 700	9 900
Summa tillgångar	57 300	60 700	63 400
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital	18 868	18 868	18 868
varav årets resultat	400	0	0
varav resultatutjämningsreserv	549	0	0
Avsättningar	2 850	2 925	3 035
Långfristiga skulder	24 250	27 800	30 400
Kortfristiga skulder	11 332	11 107	11 097
Summa skulder	35 582	38 907	41 497
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	57 300	60 700	63 400

Ekonomiska ramar, tkr

Stadsdelsnämnder	2015
Angered	2 713 700
Östra Göteborg	2 367 300
Örgryte-Härlanda	1 799 100
Centrum	1 427 200
Majorna-Linné	1 828 300
Askim-Frölunda-Högsbo	2 341 400
Västra Göteborg	2 084 000
Västra Hisingen	2 307 000
Lundby	1 435 200
Norra Hisingen	1 949 400
Särskild satsning på välfärden	370 000
Summa SDN befolkningsansvar	20 622 600
Resursnämndsuppgifter SDN	195 550

Nämnder med särskild inriktning	
Byggnadsnämnden	110 600
Fastighetsnämnden	42 500
Idrotts- och föreningsnämnden	366 900
Kommunledningen	287 100
Kulturnämnden	370 100
Lokalnämnden	-205 200
Miljö- och klimatnämnden	51 000
Nämnden för Arbetsmarknad och vuxenutbildning	493 700
Nämnden för Intraservice	16 800
Nämnden för Konsument och medborgarservice	26 000
Park- och naturnämnden	210 700
Social resursnämnd	481 400
Trafiknämnden	705 600
varav färdtjänst	190 500
Utbildningsnämnden	1 529 600
Valnämnden	1 300
Överförmyndarnämnden	16 600

Ekonomiska ramar med gemensamt samverkansansvar

Expansion inom funktionshinderområdet avseende LSS; 125 000

Resursnämnderna Angered, Centrum, Norra Hisingen, och Västra Göteborg

Trygg vacker stad; 46 100

Trafiknämnden, Park- och naturnämnden och Byggnadsnämnden

Nämnder med taxefinansierad verksamhet

Kretslopp och vattennämnden -

2015

Ekonomiska ramar för särskilda budgetposter

Arkivnämnden 18 100

Business Region Göteborg AB 13 000

Fastighetsnämnden; transfereringar 61 500

Göteborg & Co Kommunintressent AB 115 700

Idrotts- och föreningsnämnden; studieförbunden 31 200

Räddningstjänstförbundet Storgöteborg 316 400

Överförmyndarnämnden; arvoden 14 100

Kommuncentrala poster

Personal-/kompetensförsörjning 70 600

Beredskap för försörjningsstöd 20 000

Reservation för nämndernas nyttjande av eget kapital 100 000

Av Göteborg finansierade tillköp i kollektivtrafiken:

Fria resor för alla över 65 år 93 000

Sänkt pris på kommunladdning Göteborg 162 000

Fria resor över älven 28 500

Busslinjer 45 och 72 5 400

Underhållsåtgärder lokaler 165 000

Fortsatt utveckling av hemtjänsten 15 400

Särskilda insatser för att minska arbetslösheten 11 700

Utvecklingsmedel för studiehandledning och ämnesundervisning på modersmål 20 000

Jubileumsplan Göteborg 400 år 10 000

Miljöprogrammet utvecklingsmedel 38 700

Beredskap fattiga EU-medborgare 6 400

Totalt ekonomiska ramar

26 810 650

Resursfördelning stadsdelsnämnder 2015

Målgrupp/kriterier	Antal	Vikt, kr	tkr	(%) av målgrupp
Barn och unga				
1-5 år	33 668	93 253	3 139 700	29,1%
6-9 år	23 451	65 377	1 533 100	14,2%
10-11 år	10 599	60 823	644 700	6,0%
12-15 år	19 695	83 610	1 646 700	15,3%
16-19 år	20 951	2 183	45 700	0,4%
Barn (1-9) med förvärvsarbetande eller studerande förälder			915 400	8,5%
Barnfamiljer med inkomst under 200 tkr/år			464 800	4,3%
Barn/ungdomar (0-20 år) med utländsk bakgrund			683 400	6,3%
Barn (6-15 år) med föräldrar med högst gymnasial utbildning			893 500	8,3%
Barn (0-17 år) med ej gift förälder utan arbete			823 800	7,6%
Summa barn och unga			10 790 800	100,0%

(fortsättning på nästa sida)

Vuxna och äldre inklusive funktionshinder

20-64 år	342 961	936	321 000	3,9%
65-74 år	47 000	1 394	65 500	0,8%
75-79 år	13 955	15 098	210 700	2,5%
80-84 år	10 408	29 338	305 400	3,7%
85-89 år	7 206	62 441	450 000	5,4%
90-94 år	3 655	112 531	411 200	5,0%
95- år	983	181 129	178 100	2,2%
Ensamboende 75 år och äldre			2 267 700	27,4%
Funktionshindrade med insatser enligt LSS			2 305 200	27,9%
Personer (25-64 år) med låg inkomst			158 800	1,9%
Personer (25-64 år) med låg utbildning			112 000	1,4%
Personer med sjuk-/aktivitetsersättning			1 144 100	13,8%
Ensamstående män med långvarigt socialbidragsberoende			160 100	1,9%
Arbetslösa utan ersättning			175 800	2,1%
Summa vuxna och äldre inklusive funktionshinder			8 265 600	100,0%
Försörjningsstöd			1 100 000	
Tillkommer				
Utveckling av hemtjänsten			59 000	
Merkostnader för ekologiska livsmedel			7 200	
Grundbelopp för nämndgemensamma kostnader			30 000	
Summa totalt SDN			20 252 600	

Ekonomiska ramar för resursnämndsuppgifter, tkr

	2015	SDN
Barn och unga		
Döv- och hörselverksamhet	26 000	Västra Göteborg
Mottagning för unga män	500	Centrum
Sjukhusundervisning	2 300	Örgryte-Härlanda
Ungdomars fritid	4 200	Angered
Ungdomars fritid	4 200	Östra Göteborg
Ungdomars fritid	5 700	Majorna-Linné
Ungdomars fritid	5 000	Askim-Frölunda-Högsbo
Ungdomars fritid	5 300	Lundby
Vuxna och äldre inklusive funktionshinder		
Hospiceverksamhet	37 200	Askim-Frölunda-Högsbo
LSS; boende utanför Gbg	15 300	Askim-Frölunda-Högsbo
Planering och samordning	1 600	Angered
Planering och samordning	3 100	Centrum
Planering och samordning	1 600	Västra Göteborg
Planering och samordning	1 600	Norra Hisingen
Äldreboendeplanering	5 000	Örgryte-Härlanda
Kultur och fritid		
Bergums fritidslantgård	650	Angered
Blå stället	10 600	Angered
El Sistema samordningsresurs	300	Angered
Frölunda kulturhus och bibliotek	37 700	Askim-Frölunda-Högsbo
Kulturhus i Bergsjön*	-	Östra Göteborg
Kulturhuset Kåken	12 400	Örgryte-Härlanda
Regionbibliotek	5 500	Östra Göteborg
Regionbiblioteket Hisingen	7 800	Lundby
Övrigt		
Stadsutveckling	2 000	Lundby
Summa resursnämndsuppgifter	195 550	

* Kulturhuset i Bergsjön kommer vid färdigställandet att utgöra resursnämndsuppgift för Östra Göteborg

Investeringsplan 2015

	Mkr
Idrotts- och föreningsnämnden	89
Fastighetsnämnden	386
Kretslopp och vattennämnden	502
Lokalnämnden	
Förskola	392
Grundskola	623
Gymnasieskola	15
Äldreboende	33
Bostäder med särskild service	114
Övriga lokaler	56
Park- och naturnämnden	46
Trafiknämnden	1 191
Kommunövergripande investeringsutrymme	150
Totalt investeringsutrymme	3 597

Investeringsplan exploateringsinvesteringar 2015

	Mkr
<i>Lokala anläggningar på allmän plats, finansiering genom gatu- kostnadsersättning och markförsäljning</i>	
Fastighetsnämnden, inkomster	836
Fastighetsnämnden, utgifter	-1 034
Summa lokala anläggningar	-198
<i>Övergripande anläggningar på allmän plats, finansiering Göteborgs stad</i>	
Kretslopp och vattennämnden, utgifter	-72
Park- och naturnämnden, utgifter	-2
Trafiknämnden, utgifter	-85
Summa övergripande anläggningar	-159
<i>Totala inkomster</i>	<i>836</i>
<i>Totala utgifter</i>	<i>-1 193</i>
<i>Netto exploateringsverksamheten</i>	<i>-357</i>

Anneli Hulthén
Gruppledare Socialdemokraterna

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET